

မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ

ဒေသအလိုက် ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်
စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

ဒေါက်တာသိန်းလွင်

မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ မာတိကာ

ကောက်နှုတ်ချက်	၅၅
အကျဉ်းချုပ်	၅၅
၁။ နိဒါန်း	၅၆
၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိပညာရေးခြေအနေ	၅၉
၂.၁။ အစိုးရကျောင်းများ	၆၀
၂.၂။ ဘုန်းတော်ကြီးသင်ကျောင်းပညာရေး	၆၀
၂.၃။ ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများ	၆၁
၂.၄။ တက္ကသိုလ်ပညာရေး	၆၂
၃။ ထိုင်းနိုင်ငံရောက် မြန်မာဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ပညာရေး	၆၃
၃.၁။ ဒုက္ခသည်ကျောင်းများ	၆၄
၃.၂။ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများကျောင်း	၆၆
၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများ၏ပညာရေး	၆၇
၄.၁။ ကချင်ပြည်နယ်	၆၇
၄.၂။ မွန်ပြည်နယ်	၆၈
၄.၃။ ဝ ဒေသ	၆၉
၄.၄။ ရှမ်းပြည်နယ်	၇၀
၄.၅။ ကရင်နှင့်ကရင်နီပညာရေး	၇၁
၄.၆။ မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဖက်ခြမ်းဒေသ	၇၂
၅။ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသမိုင်းအထောက်အထားများ	၇၃
၅.၁။ ကိုလိုနီပညာရေးမှ အမျိုးသားပညာရေးသို့	၇၃
၅.၂။ အမျိုးသားပညာရေးမှ စစ်အစိုးရပညာရေးသို့	၇၆
၆။ ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွင်းမှပညာရေး - အမေရိကန်နိုင်ငံပညာရေးလေ့လာချက်	၇၈

၆.၁။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍ	၇၉
၆.၂။ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍ	၇၉
၆.၃။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍ (ပညာရေးခရိုင်များ)	၈၀
၆.၄။ မူလတန်းနှင့်အလယ်တန်းကျောင်းများ	၈၀
၆.၅။ ကျောင်းအမျိုးအစားများ	၈၁
၆.၆။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း	၈၂
၆.၇။ ပညာရေးအဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများ	၈၃
၇။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီမည့်အချက်များ	၈၄
၇.၁။ ဒေသအလိုက်လွတ်လပ်ခွင့်ရှိသော ပညာရေး	၈၄
၇.၂။ ချာတာကျောင်းများနှင့်ပတ်သက်၍သုံးသပ်ချက်	၈၆
၇.၃။ ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံ	၈၈
၇.၄။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း	၉၀
၇.၅။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား	၉၂
၇.၆။ ကျောင်းသားများ၏သင်ယူမှုအပေါ်စစ်ဆေးခြင်း	၉၄
၇.၇။ ဆရာများ	၉၆
၈။ စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု	၉၈
၉။ အကြံပြုချက်များ	၁၀၅
၉.၁။ ဒေသအလိုက်ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်	၁၀၅
၉.၂။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း	၁၀၆
၉.၃။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား	၁၀၆
၉.၄။ တတ်မြောက်မှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စံညွှန်းထားရှိစစ်ဆေးခြင်း	၁၀၇
၉.၅။ စာသင်ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံနှင့် မသင်မနေရပညာရေး	၁၀၇
၉.၆။ ဆရာများနှင့် ဆရာဖြစ်လက်မှတ်များ	၁၀၇
၉.၇။ စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု	၁၀၈
၁၀။ ကြုံတွေ့နိုင်သည့်အခက်အခဲနှင့်အတားအဆီးများ	၁၀၈
၁၁။ နိဂုံး	၁၁၂

မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ

ဒေသအလိုက် ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်

စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

ကောက်နှုတ်ချက်

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၆၀ အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး၊ အဆိုပါအပြောင်းအလဲများသည် နိုင်ငံ၏ပညာရေးအပေါ် သြဇာသက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈-ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးကာလသည် ကိုလိုနီပညာရေးစနစ်မှ အမျိုးသားပညာရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ၁၉၆၂-ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် အမျိုးသားပညာရေးမှ ဆိုရှယ်လစ်ပညာရေးဟုခေါ်သော စနစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းတွင် အဆိုပါပညာရေးအပြောင်းအလဲများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ မလွဲမသွေရောက်ရှိမည်ဟု ယုံကြည်လျက် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိဘဲ စာသင်ခန်းအဆင့်မှ နိုင်ငံအစိုးရအထိ လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်သော ပညာရေးအစီအစဉ်တစ်ခုကို အကြံပြုထားသည်။ စာရေးသူသည် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်တွင် ခုနစ်နှစ်တာပြုလုပ်ခဲ့သော ပညာရေးအတွေ့အကြုံများနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ထားသော ဒီမိုကရေစီပညာရေးလေ့လာချက်များကို အခြေခံဖော်ပြ ထားပါသည်။

အကျဉ်းချုပ်

ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမလုပ်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီရှေ့ဆက်နိုင်မည်မ ဟုတ်ပါ။ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်ထားခြင်းမရှိသော ပညာရေးစနစ်မျိုးကို စာသင်ခန်းမှစ၍ နိုင်ငံအ ဆင့်အထိ လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီပြည့်ဝသော နိုင်ငံသားများပေါ် ထွန်းလာရန်အတွက် စဉ်းစားတွေးခေါ်သောစာသင်ခန်းများကို အားပေးရပါမည်။ မသင်မ နေရပညာရေးကို စာသင်နှစ်ကိုးနှစ်အထိ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ နိုင်ငံ၏လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရန်၊ ဒေသအသီးသီးတွင် ကျွမ်းကျင်သူများမွေးထုတ်ရန်နှင့် အရည်အချင်း ပြည့်ဝသောပညာရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ဆရာအတတ်ပညာသင်တန်းများကိုလည်း တိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ရပါမည်။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အကြံပြုတင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စစ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်၌ရှိနေသော်လည်း ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူပြောင်းလိမ့်မည်ဟု စာရေးသူယုံကြည်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းသည့်ကာလတွင် ပညာရေးစနစ်ပြောင်းလဲမှုကို သဘောတရားနှင့် လက်တွေ့ ပေါင်းစပ်တင်ပြထားပါသည်။ စာရေးသူသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ခဲ့သည်များကိုလည်း လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ပထမအပိုင်း အလဲသည် ၁၉၄၈-ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့် အချိန်ကာလတွင် ကိုလိုနီပညာရေးစနစ်မှ အမျိုးသားပညာရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲလာပုံကိုတင်ပြထားပါသည်။ ဒုတိယအပိုင်း အလဲမှာ ၁၉၆၂-ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အမျိုးသားပညာရေးမှ ဆိုရှယ်လစ် ပညာရေးဟုခေါ်သောစနစ်သို့ပြောင်းလဲမှုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါပညာရေး အပြောင်းအလဲနှစ်ခုသည် နိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးရာများနှင့်ဆက်နွယ်လျက်ရှိပြီး ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သောစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၈-ခုနှစ် ဒီမိုကရေစီတောင်းဆိုဆန္ဒပြမှု များကို စစ်တပ်မှနှိမ်နင်းခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသည် ပိုမိုဆုတ်ယုတ်ကျဆင်း ခဲ့ပြီး မည်သည့်စနစ်သို့ ဦးတည်နေမှန်းမသိပါ။ ဤစာတမ်းသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူးပြောင်းသည့်ကာလတွင် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို မည်ကဲ့သို့ချဉ်းကပ်နိုင်ကြောင်း လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုကိုအား ပေးလျက် မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ပညာရေးဆောင်ရွက်သူများကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျပညာ ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် အကြံပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ထားပါသည်။

ကျွန်တော်သည် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ဒေသတွင် ခုနစ်နှစ်တာမျှ ပညာရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၇-ခုနှစ် မတ်လမှ ဂျပန်နိုင်ငံအတွင်း ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးရေး အမျိုး သားကူညီရေးအဖွဲ့ (NED) မှ ကြီးမှူးသည့် နိုင်ငံတကာဒီမိုကရေစီလေ့လာရေးဌာန၏ အကူအညီဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ရောက်ရှိပြီး အမေရိကန်ဒီမိုကရေစီ ပညာရေးစနစ်ကို လေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာရေးအစီအစဉ်ဖြင့် ဟောပြောပို့ချမှုများ၊ ဒီမိုကရေစီ ဆွေးနွေးပွဲများကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ စာသင်ကျောင်းခုနစ်ကျောင်းသို့ လည်း သွားရောက်ခဲ့ပြီး ဆရာဆရာမများနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ စာသင်ခန်း အတွင်း သွားရောက် လေ့လာခြင်းတို့ကိုလည်း ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ တက္ကသိုလ်ဆရာ အတတ်သင်ဌာနနှစ်ခု၊ အမေရိကန်ဆရာများသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်အစိုးရပညာရေးဌာန နှစ်ခုသို့လည်း သွားရောက်လေ့လာခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒီမိုကရေစီအတွင်းရှိ ပညာရေး

စနစ်ကို ပိုမိုနားလည်သိရှိခဲ့ပါသည်။ ကွန်ပျူတာ အင်တာနက်စာမျက်နှာများမှလည်း လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များရရှိပါသည်။ ဤအတွေ့အကြုံများနှင့် လေ့လာ သိရှိမှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးကို သုံးသပ်ရန်နှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အကြံပြုရန် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများ ရရှိစေခဲ့ပါသည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိပညာရေးနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံပညာရေးတို့သည် အ လှမ်းကွာဝေးလှပါသည်။ အမေရိကန်ဆရာများသည် ကောင်းစွာလေ့လာထားသော အရည်အချင်းပြည့်ဝသည့် ဆရာများဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှဆရာများမှာ ထိုအဆင့်သို့ မရောက်သေးပါ။ အမေရိကန်ကျောင်းသားများသည် စာသင်ခန်းအတွင်း တက်တက် ကြွကြွလေ့လာသင်ယူကြပြီး မြန်မာကျောင်းသားများမှာ ဖတ်စာကိုအလွတ်ကျက် သည့်အဆင့်သာရှိပါသည်။ အမေရိကန်အစိုးရသည်ပညာရေးအသုံးစရိတ်အဖြစ်ကျောင်း သားတစ်ဦးလျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈၀၀၀ နှစ်စဉ်သုံးစွဲပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ကျောင်းသားတစ်ဦးလျှင် ၁၈ ဒေါ်လာခန့်သာသုံးစွဲပါသည်။ ဤကဲ့သို့ အလှမ်းကွာနေမှု ကြောင့် အမေရိကန်ပညာရေးစနစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံအပြောင်းအလဲကာလအတွက် ပုံတူ ကူးချ၍မရနိုင်ပါ။

၂၀၀၇-ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၁) ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတကာဒီမိုကရေစီလေ့လာရေးဌာန မှ ကြီးမှူး၍ စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု စီစဉ်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံရောက် မြန်မာနိုင်ငံသား(၃၀)ကျော် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ တက်ရောက်ဆွေးနွေးကြသူများတွင် မြန်မာနိုင်ငံဒီမိုကရေစီရေးအတွက် ကြိုးပမ်းနေကြသော အဝေးရောက်ညွန့် ပေါင်းအစိုးရ ဝန်ကြီးချုပ် ဒေါက်တာစိန်ဝင်း၊ ချင်းပြည်နယ် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ဦးလျှံအုပ်၊ ထင်ရှားသော မြန်မာကဗျာဆရာ မောင်စွမ်းရည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်ထားခြင်းမရှိဘဲ ဒေသအလိုက် လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသည့် ပညာရေးစနစ်ကို စာသင်ခန်းအဆင့်မှသည် နိုင်ငံအဆင့် အထိ ပြောင်းလဲရန်အယူအဆကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ကြပါ သည်။ ကျွန်တော်သည် ဤဆွေးနွေးပွဲမှ တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော အကြံဉာဏ်များ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုတွင် တွေ့ကြုံရမည့် အခက်အခဲများ၊ အတားအဆီးများကိုလည်း သတိပြုမိခဲ့ပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် အဓိကဆွေးနွေးထားသော ပညာရေးကဏ္ဍများမှာ မူလတန်းအဆင့်၊

(မြန်မာနိုင်ငံ) အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းအဆင့်တို့သာ ဖြစ်ပါသည်။ တက္ကသိုလ် ပညာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရေး၊ သက်ကြီးပညာရေးနှင့် မူလတန်း ကြိုကလေးငယ်များ၏ ပညာရေးတို့ကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးထားခြင်းမရှိပါ။ အဆိုပါ ကဏ္ဍများကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် လေ့လာရန်လိုအပ်ပါသည်။ မူလတန်း၊ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းဆင့်များတွင်လည်း ပုံမှန်စာသင်ခန်းများကိုသာဦးတည်ထားပြီး အထူးပညာ ရေးလိုအပ်ချက်များနှင့် ပိုမိုထူးချွန်ထက်မြက်သည့် ကျောင်းသားများကဏ္ဍတို့ကို ထည့် သွင်းဆွေးနွေးထားခြင်းမရှိပါ။ ဆက်လက်လေ့လာရန်လိုအပ်ပါသည်။

အောက်ပါစာပိုဒ်များတွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးနောက်ခံအကျဉ်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ဆောင်ရွက်နေသည့် ပညာရေးလုပ်ငန်းများ၊ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် ဒုက္ခသည်စခန်းများအတွင်းမှ ပညာရေးအခြေအနေများ၊ ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားများအတွက် ဖွင့်လှစ်ထားသည့်ကျောင်းများ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ၁၉၄၅-ခုနှစ် မှ ၂၀၀၀-ခုနှစ် အထိ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသမိုင်းကို လွန်ခဲ့သောနှစ်အနည်းငယ်က ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါစာတမ်းတွင်မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးစနစ်များအပေါ် သုံးသပ်ချက်များ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအပေါ် ဝေဖန်ချက်နှင့် အခြားပညာရေးဆိုင်ရာကိစ္စများကို ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါစာတမ်းကို ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ‘မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသမိုင်း’တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ အောက်ပါစာပိုဒ် များတွင် ၁၉၄၈-ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၂-ခုနှစ် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ အမေရိကန်ပညာရေးစနစ်ပေါ်တွင်လည်း သင်ခန်းစာ ထုတ်ယူတင်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းများနှင့် အကြံပြုချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီအကူးအပြောင်းကာလတွင် စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ အရေးကြီးပုံကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။

ကျွန်တော်၏ လေ့လာသုတေသနပြုမှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးရေး အမျိုးသားကူညီရေးအဖွဲ့မှ တာဝန်ယူပါသည်။ ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးရေး အမျိုးသား ကူညီရေးအဖွဲ့ကို အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော် ဒီမိုကရေစီလူ့အခွင့်အရေးနှင့် အလုပ်သမားဌာနမှ ငွေကြေးထောက်ပံ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်တော်၏စာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော အယူအဆများသည် ကျွန်တော့်ကိုယ်ပိုင်သာဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးရေး အမျိုးသားကူညီရေးအဖွဲ့နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏အမြင်များကို ထင်ဟပ်ထားခြင်း

မရှိပါ။

၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိပညာရေးခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၆၂-ခုနှစ်မှစ၍ စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးမတိုင်မီကာလက မြန်မာလူမျိုးတို့၏ပညာရေးကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ပညာရေးစနစ်မှာ ဗြိတိသျှစနစ်သို့ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး မြန်မာမျိုးချစ်များက ကျွန်ုပ်ပညာရေးဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံတွင်အသုံးပြုသော ပညာရေးစနစ် မှာ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား ခိုင်မာရေးအတွက်သာ ရည်ရွယ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် အမျိုးသားပညာရေးကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ပြောင်းလဲအသုံးပြုသော ပညာရေးစနစ်ကို ဆိုရှယ်လစ်ပညာရေးဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်အုပ်ချုပ်မှုကာလတလျှောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသည် အဖက်ဖက်မှကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ ကလေးများကျောင်းနေနိုင်မှု၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ကြားမှုနှင့် သင်ယူမှု အားလုံး ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၈-ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားများစတင်ခဲ့ပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဆက်လက်ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုသည် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး အနှံ့ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နောက်တစ်ကြိမ်ပေါ်ပေါက်မည့် ပညာရေးပြောင်းလဲမှုသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ပြောင်းလဲရမည်ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိအခြေအနေတွင် ကျေးလက်ဒေသမှကလေးများနှင့် ဝင်ငွေနည်းမိဘများ၏ကလေးများသည် ပညာသင်ကြားရန်အခွင့်အလမ်း နည်းပါးလှပါသည်။ ကျောင်းဝင်စာရင်းသွင်းပြီးနောက် ကျောင်းထွက်သွားကြသော ကလေးဦးရေများလည်း များပြားလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၀၀-ခုနှစ် ကျွန်တော်၏လေ့လာချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံကလေးအားလုံး၏ ၄၀% သည် ကျောင်းမနေကြဘဲ ကျောင်းတက်သောကလေးများ၏ လေးပုံသုံးပုံသည် မူလတန်းမပြီးမီ ကျောင်းထွက်သွားကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ စာမတတ်သူဦးရေ ခန့်မှန်းချက်သည် အစိုးရထုတ်ပြန်သော စာရင်းဇယားနှင့် ပြင်ပခန့်မှန်းသူများ၏ စာရင်းဇယားများကွဲလွဲလျက်ရှိပါသည်။ စစ်အစိုးရစာရင်းအရ စာမတတ်သူဦးရေမှာ ၈၀% ကျော်ရှိပြီး ပြင်ပခန့်မှန်းချက်မှာ ထို့ထက်များစွာလျော့နည်းနေပါသည်။ အစိုးရဘက်မှပြောသည်မှာ ကလေးများသည် အစိုးရကျောင်းသို့ မတက်ရောက်ကြသော်လည်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် အရေးအဖတ်သင်ယူပြီး စာမတတ်ကြသည်ဟု ပြောပါသည်။ မြန်မာ

ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများကို မူလတန်းကျောင်းများဖြင့်လှစ်ရန် အစိုးရကခွင့်ပြုထားသဖြင့် အစိုးရပြောသည့်အချက်မှာ မှန်သင့်သလောက်မှန်ကန်ပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် အရေးအဖတ်အပြင် ဗုဒ္ဓစာပေများကိုလည်း သင်ယူကြရပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ စက်မှုလုပ်ငန်း အစရှိသည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အသုံးချစာတတ်မြောက်မှုအရဆိုလျှင် ကလေးများသည် အနည်းဆုံးစာသင်နှစ် ၉ နှစ် ရှိသင့်ပါသည်။

၂၁။ အစိုးရကျောင်းများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအစိုးရကျောင်းများသည် အခွင့်အရေးညီမျှမှု၊ အရည်အသွေးနှင့် အသုံးချနိုင်မှု စသည်တို့ဖြင့်တိုင်းတာလျှင် အလွန်ညံ့ဖျင်းနေကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကျောင်းများက ကလေးများကို တန်းတူထား၍ဆက်ဆံခြင်းမရှိပါ။ အစိုးရအရာရှိကြီးများနှင့် လာဘ်ပေးထားသောမိဘများ၏ ကလေးများသာ ကျောင်း၌မျက်နှာသာရကြပါသည်။ ဆရာများစွာတို့သည် ဆရာအတတ်သင်တန်းများ တက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ စာသင်ခန်းသို့ဝင်ကြရပါသည်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းသည် အသင့်ရေးသားထားသော ဖတ်စာအုပ်များကိုသာ အခြေခံပြီး အချက်အလက်များကို အလွတ်ကျက်မှတ်ကြရပါသည်။ ဆရာက စာသင်ခန်းတွင် အာဏာရှင်သဖွယ်ပြုမူပါသည်။ စစ်အစိုးရကလည်း ကျောင်းသားများကို စဉ်းစားတွေးခေါ်ခွင့်မရအောင် စာသင်ကျောင်းများကို အသုံးပြုနေပုံရပါသည်။ လူငယ်များကို စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် စည်းကမ်းသေဝပ်ကြရန် ရည်ရွယ်ပုံရပါသည်။ အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသည့် စည်းကမ်းဆိုသည်မှာလည်း စစ်အစိုးရကို အမိန့်နာခံသော နိုင်ငံသားများဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

၂၂။ ဘုန်းတော်ကြီးသင်ကျောင်းပညာရေး

အစိုးရကျောင်းများတွင် မတက်ရောက်နိုင်ကြသောကလေးများသည် ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ကျေးဇူးကြောင့် အရေး၊ အဖတ်နှင့် အတွက်တို့ကို သင်ယူကြရပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးသင်မူလတန်းကျောင်းများတွင် တက်ရောက်ကြသော ကျောင်းသားများသည် အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင်ပါဝင်သည့် စာရေး၊ စာဖတ်၊ ဂဏန်းသင်္ချာ၊ သိပ္ပံ၊ သမိုင်း၊ ပထဝီနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေများကို သင်ကြရပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများကို သာသနာရေးဦးစီးဌာန လက်အောက်တွင် မူလတန်းကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားနိုင်ရန်

အစိုးရကခွင့်ပြုထားပါသည်။ တချို့ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများက အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း အဆင့်အထိ ဆက်လက်ဖွင့်လှစ်လိုကြပါသည်။ မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်သော အစိုးရအမိန့်တွင် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများသည် အဆင့် ၅ (Grade 5) ထက်ကျော်လွန်၍ ကျောင်းဖွင့်လှစ်ခြင်းမပြုရန် ကန့်သတ်ထားပါသည်။ အထက်တန်းအဆင့်အထိ ဖွင့်လက်စရှိသော မန္တလေးမြို့ရှိ ဖောင်တော်ဦး (ပရဟိတ) ဘုန်းတော်ကြီးသင် ပညာရေးကျောင်းနှင့် စလေ (ပရဟိတ) ဘုန်းတော်ကြီးသင် ပညာရေးကျောင်း နှစ်ခုသာ အထက်တန်းအဆင့်အထိ ဆက်လက်ဖွင့်လှစ်ခွင့်ရပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများကို အစိုးရက ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းမပြုဘဲ ရပ် ရွာလူထုကသာ ပံ့ပိုးကူညီကြရပါသည်။ အခြားဘာသာများဖြစ်သော ခရစ်ယာန်၊ မူဆလင်နှင့် ဟိန္ဒူတို့မှာ မူလတန်းကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားခွင့်မရှိပါ။ သို့ရာတွင် ခရစ်ယာန်အဖွဲ့အစည်းအချို့သည် အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသော ငြိမ်းချမ်းရေးဒေသများတွင် ပညာရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ကချင်ဘက်ပတစ်ဘုရားကျောင်း (KBC) သည် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကျောင်းများဖွင့်ထားပါသည်။ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏အောက်တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသောကျောင်းသို့ အခြားဘာသာဝင်ကလေးများ တက်ရောက်သင်ကြားနိုင်ရန် အခက်အခဲရှိပါမည်။

သံလျင် ဘုန်းတော်ကြီးသင်ပညာရေးကျောင်း (၂၀၀၆)

၂.၃။ ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများ

ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျူရှင်ကျောင်းများအပြင် နိုင်ငံခြားဆရာများငှားရမ်းသင်ကြားသော

ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများ မကြာမီနှစ်များအတွင်းက ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ILBC၊ လုမ္ဗင်္ဂီ၊ နိုင်ငံတကာကလေးများကျောင်း၊ သံတမန်ကလေးများကျောင်းတို့နှင့် တွဲဖက်ထားသော ကျောင်းများသည် ဒေါ်လာနှင့် ကျောင်းလခပေးကြရပါသည်။ အစိုးရကျောင်းများတွင် အရည်အချင်းမီသည့်ပညာ မရနိုင်သောကြောင့် အချို့မိဘများသည် သားသမီးများကို အဆိုပါ ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများသို့ ပို့လိုကြပါသည်။ ကျောင်းလခကြီးမြင့်သောကြောင့် အစိုးရအရာရှိကြီးများနှင့် ဝင်ငွေကောင်းသောမိဘများ၏ ကလေးများသာ တက်ရောက်နိုင်ကြပါသည်။ မိဘ၏ရာထူးအရှိန်အဝါနှင့် ဝင်ငွေပေါ်လိုက်၍ ကလေးများ၏ပညာသင်ကြားရန်အခွင့်အရေးမှာ ကြီးမားစွာ ကွာခြားလျက်ရှိပါသည်။ ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများသည် အင်္ဂလိပ်စာကို အထူးအလေးပေးသင်ကြားပါသည်။ မိဘများက သားသမီးများကို နိုင်ငံခြားသို့ပညာသင်လွှတ်ရန်လည်းကောင်း၊ အလုပ်အကိုင်သွားရောက်ရှာဖွေရန်လည်းကောင်း အင်္ဂလိပ်စာကို ကောင်းကောင်းတတ်မြောက်စေလိုကြပါသည်။

၂.၄။ တက္ကသိုလ်ပညာရေး

စစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် ဒေသအသီးသီး၌ တက္ကသိုလ်ကျောင်းများ တိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ပြီး၊ ဘွဲ့ရကျောင်းသားများ စာရင်းကို ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားစွာ နှစ်စဉ် ကြေငြာလျက်ရှိသည်။ စစ်အစိုးရသည် အရေအတွက်ကိုသာ ဖော်ပြနိုင်ပြီး အရည်အချင်းကို မပြနိုင်ပါ။ အရေအတွက်အရ ပြောရမည်ဆိုလျှင်လည်း လူများစွာတို့သည် အခြေခံပညာကို ပြီးဆုံးအောင်သင်ကြားနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ကျောင်းသားအနည်းစုသာ တက္ကသိုလ်တက်နိုင်ကြသည်။ ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များက ကျောင်းသားများ၏ လွတ်လပ်စွာသင်ယူမှုကို အားမပေးပါ။ တက္ကသိုလ်ပညာရပ်များသည်လည်း အသင့်ရေးသားထားသော ဖတ်စာအုပ်များကိုသာ အခြေခံပြီး၊ သင်ကြားမှုအထောက်အကူများ၊ စာအုပ်စာတမ်းများ လုံလောက်မှုမရှိပါ။

ကျောင်းသားများသည် မိမိနှစ်သက်ရာဘာသာကို ရွေးချယ်သင်ယူပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ ဆယ်တန်းစာမေးပွဲရမှတ်ကို အခြေခံ၍ သင်ယူရမည့်ဘာသာရပ်ကို အုပ်ချုပ်သူများက သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ ဆေးပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးဘာသာရပ်များကို သင်ယူနိုင်ရန် စာမေးပွဲ၌အမှတ်ကောင်းကောင်း ရရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ စာမေးပွဲအမှတ်ပေါ်အခြေခံ၍ ဘာသာရပ်သင်ယူခွင့်ရရှိသောကြောင့် ကျောင်းသား၊ ဆရာနှင့် မိဘများက စာမေးပွဲကိုသာ အာရုံစိုက်လာကြသဖြင့်

အမှန်တကယ်တတ်မြောက်အောင်သင်ယူမှုကို ဦးစားမပေးကြပါ။ စာမေးပွဲတွင်အမှတ်ကောင်းကောင်းရ၍ လူကြိုက်များသောတက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်ရရန် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ တိုးပွားလျက်ရှိပါသည်။ ပညာရေး၏အရည်အချင်းသည် အဆင့်အသီးသီးတွင် နိမ့်ကျလျက်ရှိပါသည်။ ဘွဲ့ရများသည်လည်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်နှင့်ကိုက်ညီမည့် ကျွမ်းကျင်မှုများကို သင်ယူရရှိခြင်းမရှိပါ။ ဘွဲ့ရများစွာမှာလည်း အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နေကြပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ စစ်အစိုးရသည် စစ်တပ်အသိုင်းအဝိုင်းမှ လူငယ်များအတွက် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတက္ကသိုလ်များကို သီးခြားဖွင့်လှစ်ထားပါသည်။ အဆိုပါတက္ကသိုလ်များတွင် စစ်တပ်အသိုင်းအဝိုင်းမှလာသော ကျောင်းသားများကို ကောင်းစွာလေ့ကျင့် သင်ကြားပေးပြီး သာမန်အရပ်သူအရပ်သားများအတွက်မူ အရည်အချင်းမဲ့သော ပညာကိုသာ ပေးပါသည်။

၃။ ထိုင်းနိုင်ငံရောက် မြန်မာဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ပညာရေး

မဲခေါင်ခါးဒုက္ခသည်စခန်း (၂၀၀၃)

ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကော်မရှင်မှ အသိအမှတ်ပြု ဖွင့်လှစ်ထားသည့် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်စခန်း ၉ ခုတွင် ဒုက္ခသည်ပေါင်း ၁၅၀၀၀၀ ခန့် နေထိုင်လျက် ရှိပါသည်။ ဒုက္ခသည်အများစုမှာ ကရင်နှင့် ကရင်နီပြည်နယ်များမှဖြစ်ပြီး ထိုဒေသများမှာ အစိုးရတပ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်များ မကြာခဏ တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားရာဒေသများဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းသို့ တရားမဝင်

လာရောက်၍ အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေကြသော မြန်မာပြည်သားနှစ်သန်းခန့်မှာလည်း ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းပြန်နဲ့လျက်ရှိပါသည်။ အိမ်နီးချင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင်လည်း တရားမဝင် သွားရောက် နေထိုင်ကြသော မြန်မာပြည်သားများ ထောင်ပေါင်းများစွာရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ စက်ရုံများ၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် အလုပ်သမားလိုအပ်လျက်ရှိရာ မြန်မာရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားများကို ဝင်ငွေနည်းပါးသောအလုပ်ကြမ်းများ လုပ်ရန်အတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်လက်မှတ်များ လျှောက်ထားခွင့်ပြုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်သန်း နီးပါးခန့် လက်မှတ်လျှောက်ထားကြပြီး နောက်ထပ်လူဦးရေတစ်သန်းမှာ တရားမဝင် နေထိုင်၍အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ အလုပ်အကိုင်မတည်ငြိမ်သော အလုပ်သမားများနှင့် ဝင်ငွေမလုံလောက်သော အလုပ်သမားများမှာ လက်မှတ်လျှောက်ထားခြင်းမရှိပါ။ လက်မှတ်လျှောက်ထားရာတွင် ထိုင်းအာဏာပိုင်များထံ တရားဝင် ဘတ် ၄၀၀၀ (ဒေါ်လာ ၁၀၀) ခန့်ပေးရပါသည်။ လက်မှတ် ချောမောလျှင်မြန်စွာ ရနိုင်ရေးအတွက် လာဘ်ငွေအဖြစ် နောက်ထပ် ဘတ်ငွေ ၄၀၀၀ ခန့်ပေးရသဖြင့် အလုပ်သမားအများစုမှာ လက်မှတ်လျှောက်ထားနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ အဆိုပါအလုပ်သမားများနှင့်အတူ မိသားစုနှင့် ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးများလည်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာကြပါသည်။

၃.၁။ ဒုက္ခသည်ကျောင်းများ

ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် ဒုက္ခသည်စခန်း ၉ ခုတွင် မူလတန်း၊ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်းများ၌ ကျောင်းသားဦးရေ ၃၅၀၀၀ ခန့် တက်ရောက်လျက်ရှိပါသည်။ ဆရာဦးရေမှာလည်း ၁၀၀၀ ကျော်ရှိပါသည်။ နှစ်စဉ် ကျောင်းဖွင့်ချိန်တွင် ဒုက္ခသည်စခန်းများ၌ ကျောင်းနေအရွယ် လူငယ်အများအပြား ရောက်ရှိလာလေ့ရှိသည်။ ပြည်တွင်း၌ ပညာသင်ရန် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးသဖြင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ကျောင်းနေခွင့်ရရန် လာရောက်ကြဟန်တူပါသည်။ ကရင်ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) မှ ကျောင်းများကို တာဝန်ယူဖွင့်လှစ်ပြီး ကရင်နီ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ကရင်နီတိုးတက်ရေးပါတီ (KBPP) မှ ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ကျောင်းများကို NGO များမှကူညီထောက်ပံ့ပါသည်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို နိုင်ငံရေးနှင့် အမျိုးသားရေးတို့ကို အခြေခံရေးဆွဲကြပါသည်။ သင်ကြားမည့် ဆရာများကို ဒုက္ခသည်များအတွင်းမှသာ စုဆောင်းကြရသဖြင့် အရည်အချင်းပြည့် ကျွမ်းကျင်သော ဆရာများမရရှိကြပါ။

အချို့ဒုက္ခသည်စခန်းကျောင်းများတွင် အင်္ဂလိပ်စကားပြော နိုင်ငံခြားသားဆရာများက အင်္ဂလိပ်စာသွားရောက်သင်ကြားပေးသဖြင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများမှ ကျောင်းသားများ၏ အင်္ဂလိပ်စာအဆင့်အတန်းသည် ပြည်တွင်းမှကျောင်းသားများထက် သာလွန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဘာသာရပ်အားလုံးခြုံကြည့်လျှင်မူ ဒုက္ခသည်စခန်းပညာရေးမှာ တိုးတက်မှုမရှိလှပါ။ ဒုက္ခသည်ကျောင်းများ၏ ကောင်းကွက်တစ်ခုမှာ ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးအားလုံး ကျောင်းနေနိုင်ကြပါသည်။ ဒုက္ခသည်ကျောင်းများတွင် အကြောင်းငွေ ပေးစရာမလိုဘဲ၊ စာအုပ်၊ ခဲတံ များလည်း အခမဲ့ရရှိကြပါသည်။ မိဘများကလည်း စခန်းမှ ရိက္ခာရသဖြင့် ကလေးများကို ဝင်ငွေအတွက် အလုပ်စေခိုင်းရန်မလိုပါ။ စခန်းမှထွက်ခွင့်မရသဖြင့်လည်း လူကြီးများရော ကလေးပါ အလုပ်လုပ်ရန်နေရာမရှိပါ။

နှစ်စဉ် ကျောင်းသား ၂၀၀ ခန့် ဒုက္ခသည်ကျောင်းများမှ အခြေခံပညာပြီးဆုံးကြပါသည်။ ထိုထဲမှ ကျောင်းသားနှစ်ဆယ်ခန့်သာ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များတွင် ပညာ ဆည်းပူးခွင့်ရပါသည်။ ချင်းမိုင်မြို့တွင် OSI ၏အကူအညီဖြင့် ဖွင့်လှစ်ထားသည့် ကောလိပ်ဝင်ခွင့်သင်တန်းမှ နှစ်စဉ်ကျောင်းသား နှစ်ဆယ်ခန့်ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးပြီး တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်ရလျှင် ပညာသင်ထောက်ပံ့ကြေးပေးပါသည်။ စခန်းမှကျောင်းသားအချို့ မှာမူ တက္ကသိုလ် ဝင်ခွင့်မရကြသော်လည်း ချင်းမိုင်မြို့၊ မဲဆောက်မြို့တို့တွင်ဖွင့်လှစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးသင်တန်း၊ ဆရာဖြစ်သင်တန်း၊ သတင်းစာပညာသင်တန်း စသည်တို့ တွင် တက်ရောက်ခွင့်ရကြပါသည်။ အချို့လူငယ်များသည် စခန်းများအတွင်းစာသင် ကျောင်းနှင့် ဆေးခန်းများတွင် သွားရောက်လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။ လူငယ်အများစုမှာ ပညာဆက်လက်သင်ကြားရန်နှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ မရရှိကြပါ။

ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်မှ ဒုက္ခသည်ကျောင်း (၂၀၀၀)

၃.၂။ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများကျောင်း

ချင်းမိုင်မြို့ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများကျောင်း (၂၀၀၇)

မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများသည် ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းသို့ မိသားစုနှင့်အတူဝင်ရောက်လာကြသည်။ အချို့လူငယ်များလည်း ထိုင်းနိုင်ငံရောက်ရှိပြီး ထိမ်းမြားလက်ထပ်၍ သားသမီးများထွန်းကားကြသည်။ အဆိုပါကလေးများကို ပညာသင်ကြားပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ မိဘများက တရားမဝင် နေထိုင်ကြရသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကလေးများကလည်း ထိုင်းစကားမတတ်ကျွမ်းသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုင်းကျောင်းများသို့အပ်နှံရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဥပဒေအရ-ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးမှန်သမျှ ထိုင်းကျောင်းများမှ လက်ခံသင်ကြားပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း၊ ထိုင်းကလေးမဟုတ်လျှင် ကျောင်းများကငြင်းပယ်လေ့ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင်အခြေစိုက်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသားအသိုင်းအဝိုင်းတို့က အဆိုပါကလေးများအတွက် ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ပြီး မြန်မာစာ၊ ကရင်စာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ ထိုင်းစာ၊ သင်္ချာ စသည်ဖြင့် သင်ကြားပေးပါသည်။ အချို့မိဘများကလည်း ကလေးများကို ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံ ဘာသာစကားများ ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက် မြန်မာပြည်သားများ ဖွင့်လှစ်သော ကျောင်းသို့ အပ်နှံလိုကြသည်။ မဲဆောက်ဒေသတစ်ခုတည်း၌ပင် မြန်မာကျောင်းပေါင်း (၄၀) ကျော်ရှိပြီး ကျောင်းသား ၄၀၀၀ ကျော် တက်ရောက်နေကြပါသည်။ ကျောင်းအများစုမှာလည်း အိမ်ခန်းတစ်ခုကိုငှားရမ်း၍ စာသင်ခန်းအဖြစ်အသုံးပြုသော ကျောင်းများဖြစ်ပါသည်။ ဘန်ကောက်အနီးရှိ မဟာချိုင်ဒေသနှင့် ပူးခက်ကျွန်းတို့တွင်လည်း မြန်မာအလုပ်သမားများ၏ ကလေးများအတွက် ကျောင်းများရှိပါသည်။ မဟာချိုင်မှ မြန်မာအလုပ်သမားကလေးများကို ထိုင်းကျောင်းမှလက်ခံလိုက်သဖြင့်

မြန်မာကလေးများ ထိုင်းကျောင်းသို့ တက်ခွင့်ရကြပါသည်။ မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးအရေအတွက်နှင့် နှိုင်းစာလျှင် ရာခိုင်နှုန်းအနည်းငယ်သာ ပညာသင်ကြားခွင့်ရကြပါသည်။ မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများမှာ ထိုင်းနိုင်ငံအနှံ့အပြားစိုက်ပျိုးရေးခြံများနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ကိုင်ရာနေရာများတွင် ရောက်ရှိနေကြပြီး၊ စာသင်ကျောင်းလည်းမရှိသဖြင့် အဆိုပါကလေးများ ပညာသင်ရန်အခွင့်အလမ်းမရရှိကြပါ။ ကလေးများသာမက အလုပ်အကိုင်လုပ်ကိုင်နေကြသူများပါ ပညာသင်ကြားရန်လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စဖြင့် ထွက်ခွာလာကြသဖြင့် လည်းကောင်း၊ မြန်မာများ၏ကျွမ်းကျင်မှုနည်းဟောင်းများသည် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသော ထိုင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် မကိုက်ညီသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားဆက်သွယ်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများကိုယ်တိုင် ပညာဆည်းပူးရန်လိုအပ်ပါသည်။

၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများ၏ပညာရေး

၄.၁။ ကချင်ပြည်နယ်

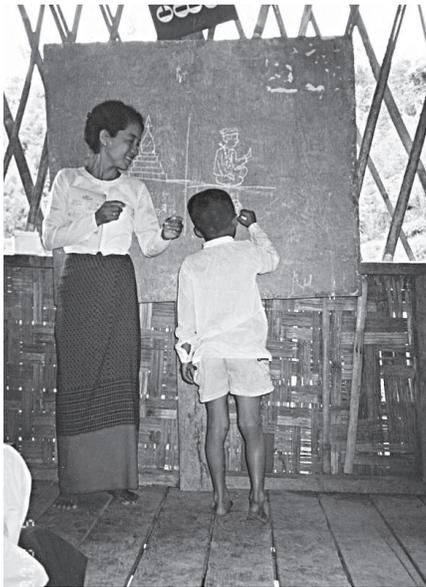

ကချင်ပြည်နယ် မိုင်ဂျာယန်ဆရာဖြစ်သင်တန်း (၂၀၀၄)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများ၏ပညာရေးသည် ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့်လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးမဖွံ့ဖြိုးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လူငယ်များ၏ပညာရေးကို ထိခိုက်လျက်ရှိပါသည်။ ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့

(KIO) ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ ပြောပြချက်အရ၊ အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းမပြုမီက ကချင် လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့မှ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများ မကြာခဏမီးရှို့ခံရပြီး ကလေးများစာမသင်ကြရပါ။ ၁၉၉၅-ခုနှစ်တွင် အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲပြီးနောက် ကျောင်းများ ပြန်လည်တည်ထောင်ပါသည်။ ကျွန်တော်နှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များသည် ကချင်ဒေသသို့ သုံးခေါက်ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ပညာရေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဆရာအတတ်ပညာသင်တန်းများ ပို့ချခဲ့ပါသည်။ ကချင်ကျောင်းသားများသည် အခြေခံပညာနောက်ဆုံးတန်းတွင် အစိုးရစစ်စာမေးပွဲ ဝင်ရောက်ဖြေဆိုကြရသဖြင့် အစိုးရကျောင်းများတွင် ပြဋ္ဌာန်းသောသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကိုသာ အသုံးပြုကြပါသည်။ ကချင်ဘာသာကို ခုနစ်တန်းအဆင့်အထိသင်ကြားပြီး ကျောင်းသုံးဘာသာစကားမှာ မြန်မာနှင့်ကချင်ဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားအခက်အခဲကြောင့် ကချင်ကျောင်းသားအနည်းငယ်သာ အစိုးရစစ်စာမေးပွဲအောင်မြင်ကြပါသည်။

၄.၂။ မွန်ပြည်နယ်

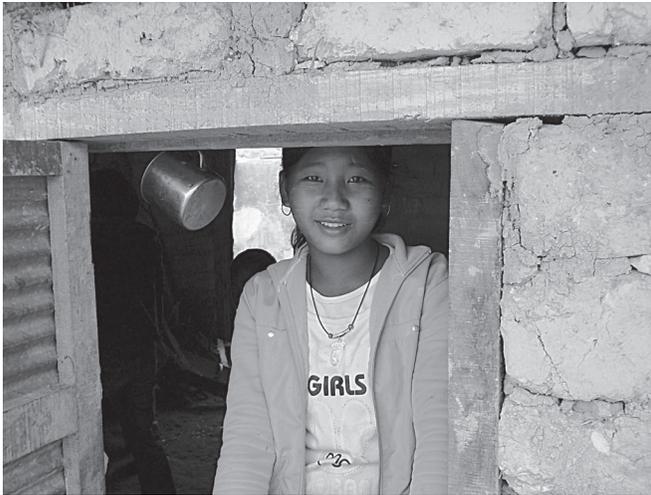

မွန်ပြည်နယ် မူလတန်းကျောင်း (၂၀၀၀)

မွန်ပြည်သစ်ပါတီ (NMSP) မှ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများတွင် တက်ရောက်ကြသည့် ကျောင်းသားများ၏ ပညာရေးအခြေအနေမှာ ကချင်ကျောင်းသားများနည်းတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ မွန်ပြည်သစ်ပါတီသည် အစိုးရနှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ကချင်ထက်စော

၍ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မွန်ကျောင်းများကို တည်ထောင်ပါသည်။ မွန်မျိုးချစ် ကျောင်းဆရာများသည် အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသောသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို အသုံးမပြုလိုကြပါ။ အထူးသဖြင့် အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသော သမိုင်းကို မသင်လိုကြပါ။ မြန်မာအစိုးရနှင့် မွန်ပြည်သစ်ပါတီအကြားတွင် ကွဲလွဲသောသမိုင်းအမြင်ရှိပါသည်။ မြန်မာဘက်မှ သူရဲကောင်းများအဖြစ် ကျောင်းသင်ခန်းစာတွင် ထည့်သွင်းသင်ကြားသော ရှေးဘုရင် များသည် မွန်ဘက်မှကြည့်လျှင် ရန်သူများဖြစ်ပါသည်။ မွန်ကျောင်းများသည် မွန်စာ နှင့်မွန်သမိုင်းကို ဦးစားပေးသင်ကြားပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အစိုးရစစ်စာမေးပွဲ ဝင်ဖြေကြရသော မွန်ကျောင်းသားများအခက်ကြုံရပါသည်။

၄.၃။ ဝ ဒေသ

ရင်ဖန်မိဘမဲ့ကျောင်းမှ ကျောင်းသူတစ်ဦး၊ ၂၀၀၆

ဝ ဒေသသည်လည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲဒေသဖြစ်ပါသည်။ ဝ ဒေသရှိကလေးများအတွက်မူ ပညာသင်ရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးပြီး ကလေးစစ်သားဖြစ်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲရန် ပို၍ အခွင့်အလမ်းများပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ဝ ဒေသသို့ ၂၀၀၄-ခုနှစ် တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၂၀၀၆-ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ် စုစုပေါင်းနှစ်ကြိမ်ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ကလေးများ၏ပညာရေးအခြေ အနေကို နားလည်သိရှိခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်ဦးဆောင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများဆရာ အတတ်ပညာသင်တန်းသည် ဝ ဒေသအတွင်းရှိ ရင်ဖန်မြို့နယ်အတွင်း ဖွင့်လှစ်ထားသော မူလတန်းကျောင်းတစ်ခုကို ငွေကြေးနှင့် နည်းပညာအကြံဉာဏ်များ ကူညီပါသည်။ ရင်ဖန်မြို့တွင် တရုတ်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားသည့် ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှလွဲ၍ ဝ

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှလည်းကောင်း၊ စစ်အစိုးရမှလည်းကောင်း၊ ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ထားခြင်းမရှိပါ။ တရုတ်စာသင်ကျောင်းတွင် တက်ရောက်ရန် ကျောင်းလခပေးရပါသည်။ ဝ အုပ်ချုပ်ရေး ဒေသ၏မြို့တော် ပန်ဆန်းတွင် ကျောင်းသား ၅၀၀ ခန့် တက်ရောက်သည့် အထက်တန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပါသည်။ အဆိုပါကျောင်းတွင် တက်ရောက်သော ကျောင်းသားများသည်တရုတ်ငွေ ၃၀၀ ကျောင်းဝင်ကြေးပေးရပါသည်။ ကျောင်းသားများ၏ ငွေမှ ၂၀%ကို ဝ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှ အခွန်ငွေကောက်ယူပါသည်။ ကျန်ငွေ ၈၀%ကို ဆရာများ၏လစာနှင့် ကျောင်းလည်ပတ်ရန် စရိတ်များအတွက် သုံးစွဲရပါသည်။ ဝ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏အဆိုအရ ပညာရေးအပါအဝင် ဝ ဒေသရှိ လုပ်ငန်းအားလုံးသည် ဝ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သို့ ၂၀% အခွန်ပေးရန် မူဝါဒချမှတ်ထားကြောင်း သိရပါသည်။ ဝ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှ ပညာရေးအတွက် သုံးစွဲခြင်းမရှိဘဲ ကျောင်းသားများ၏ငွေမှ အခွန်ကောက်ယူမှုသည် ထူးခြားပါသည်။

၄.၄။ ရှမ်းပြည်နယ်

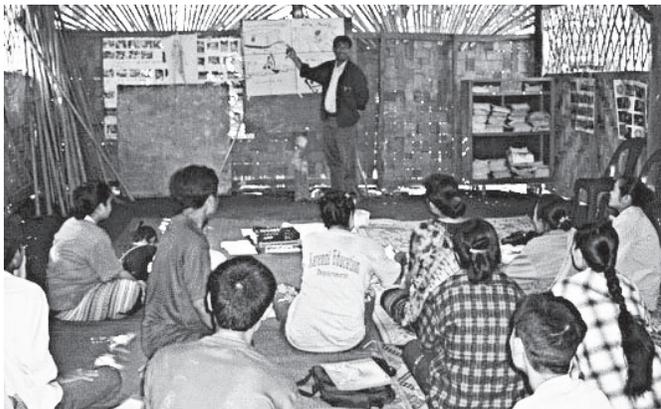

စဉ်းစားတွေးခေါ်သောစာသင်ခန်းဆွေးနွေးပွဲသို့တက်ရောက်ကြသည့် ရှမ်းဆရာ၊ဆရာမလောင်းများ

ရှမ်းပြည်ကျေးလက်ဒေသများ၏ပညာရေးမှာလည်း နောက်ကျကျန်ရစ်ပါသည်။ ကလေးများသည် ရှမ်းဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှ သင်ကြားပေးသော ရှမ်းစာနှင့်ဗုဒ္ဓစာပေတို့ကိုသာ သင်ကြားရပါသည်။ ရှမ်းအမျိုးသမီးများ လှုပ်ရှားမှုကွန်ယက်အဖွဲ့ (SWAN) မှဦးစီး၍ ယခုနှစ်များအတွင်း ရှမ်းပြည်နှင့်ထိုင်းနယ်စပ်တလျှောက်တွင် မူလတန်းကျောင်း

များဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးပါသည်။ချင်းမိုင်မြို့တွင်လည်းရှမ်းပြည်နယ်မှလူငယ်များအတွက် အင်္ဂလိပ်စာ၊ ကွန်ပျူတာနှင့် လူမှုရေးဘာသာရပ်များကို သင်တန်းဖွင့်လှစ်ပို့ချပါသည်။ ရှမ်းပြည်မှထိုင်းနိုင်ငံသို့ လာရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသူများစွာသည် ကျွန်တော်ဦးဆောင်ပါဝင်ဖွင့်လှစ်ထားသော မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ ပညာသင်ယူရာဌာနတွင် ထိုင်းစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာနှင့်ကွန်ပျူတာသင်တန်းများ တက်ရောက်ကြပါသည်။ ရှမ်းလူငယ်များစွာတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်သာ ကျောင်းနေဖူးကြပါသည်။ အချို့လူငယ်များသည် လုံးဝပင်ကျောင်းမနေဖူးကြပါ။ ရှမ်းလူငယ်များစွာတို့သည် မြန်မာစကားကိုလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်စကားကိုလည်းကောင်း နားမလည်ကြပါ။ ရှမ်းစကားနှင့်ထိုင်းစကားသည် ၅၀%ခန့်ဆင်တူသဖြင့်ထိုင်းစကားတတ်လွယ်ကြပါသည်။ ရှမ်းမျိုးချစ်များက ရှမ်းလူမျိုးများအား မြန်မာစာနှင့်မြန်မာစကားသင်ယူရန် အားမပေးကြပါ။ အထက်ပါဓါတ်ပုံတွင် တွေ့ရှိရသည့် ရှမ်းလူငယ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံပညာပြီးဆုံးခဲ့ပြီး ရှမ်းအမျိုးသမီးများ လှုပ်ရှားမှုကွန်ယက်အဖွဲ့မှဖွင့်လှစ်သည့် တစ်နှစ်သင်တန်းကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သို့ ပြန်၍ ဆရာ၊ ဆရာမလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားကြပြီး ကျွန်တော်ဖွင့်လှစ်သည့် ဆရာအတတ်သင်တန်း (စဉ်းစားတွေးခေါ်သောစာသင်ခန်း) သို့တက်ရောက်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံပညာပြီးဆုံးခဲ့သဖြင့် မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားနားလည်တတ်ကျွမ်းကြပါသည်။

၄.၅။ ကရင်နှင့်ကရင်နီပညာရေး

ကရင်နီဒုက္ခသည်စခန်း(၂) စဉ်းစားတွေးခေါ်သောစာသင်ခန်းဆွေးနွေးပွဲ (၂၀၀၄)

ကရင်နှင့်ကရင်နီလူငယ်များသည် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ပညာသင်ယူရန် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပိုမိုအခွင့်အလမ်းရရှိကြပါ

သည်။ အထက်တစ်နေရာ (၃.၁) တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကရင်ပညာရေးဌာနနှင့် ကရင်နီပညာရေးဌာနတို့သည် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ပြီး၊ သင်ရိုး ညွှန်းတမ်းများလည်းရေးဆွဲကြကာ လူငယ်များကို မိမိတို့လူမျိုးများ၏ဘာသာစကားနှင့် တန်ဖိုးထားမှုကိုအခြေခံ၍ ပညာသင်ကြားပေးကြပါသည်။ အဆိုပါကျောင်းများကို NGO များဖြစ်သော နယ်သာလန်နိုင်ငံအခြေစိုက် ZOA၊ အမေရိကန်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သော ကွန်ဆိုတီယံနှင့် ယေရှုဒုက္ခသည် ကူညီရေးအဖွဲ့ JRS မှ ငွေကြေးထောက်ပံ့ကူညီပါသည်။ ၁၉၈၀-ခုနှစ်များနှင့် ၁၉၉၀ အစောပိုင်းနှစ်များတွင် ကရင်ကျောင်းများ၌ မြန်မာစာသင်ကြားခြင်းမရှိပါ။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အုပ်ချုပ်ရာဒေသများတွင် မြန်မာစကားပြောသူများကို စစ်အစိုးရသူလျှို့များဟု စွပ်စွဲလေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်လူငယ်များစွာတို့သည် မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားမတတ်ကြပါ။ ကရင်လူငယ်များစွာတို့သည် အင်္ဂလိပ်စကားကို ကောင်းစွာပြောဆိုနိုင်ကြပါသည်။ ယခုအခါ ကရင်ကျောင်းများတွင် မြန်မာစာ သင်ကြားနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) လက်အောက်ခံ ကရင်ပညာရေးဌာနနှင့် ကရင်ကျောင်းဆရာများ အလုပ်အဖွဲ့ (KTWG) တို့ သည် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း စစ်ဘေးကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသည့် ကျေးရွာများတွင်လည်း စာသင်ကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးပါသည်။

၄.၆။ မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဖက်ခြမ်းဒေသ

မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဖက်ဒေသများတွင်နေထိုင်ကြသည့် ချင်း၊ ရခိုင်နှင့်အခြားလူမျိုးများ၏ ပညာရေးမှာလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများနည်းတူ ပညာရေးနိမ့်ကျ လျက်ရှိပါသည်။ ယခုအခါ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ကလေးများအတွက် မူလတန်းကျောင်းများဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးသည်ဟု သိရှိရပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ လူငယ်များစွာတို့သည် နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ ထွက်ခွာသွားကြပြီး အိန္ဒိယ၊ မလေးရှား၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အနောက်နိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိနေကြပါသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများတွင် ပညာသင်ကြားရန် အခွင့်အရေးများရရှိကြပြီး၊ တစ်နေ့နေ့ တွင် မိမိတို့မွေးဖွားရာဒေသသို့ပြန်၍ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဆောင်ရွက်ကြလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

၅။ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသမိုင်းအထောက်အထားများ

မြန်မာနိုင်ငံစစ်အစိုးရသည် ပညာရေးနိမ့်ကျမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်ခံထိုက်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤစာတမ်းသည် မည်သူ့ကိုမျှအပြစ်တင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်မရှိပါ။ ဤစာတမ်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းသည့် အချိန်ကာလတွင် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်အတွက် အကြံပြုရန်သာဖြစ်ပါသည်။ အတိတ်ကာလက မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံအဆင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း အဆိုပါပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အောက်ပါစာပိုဒ်များ၌ အဆိုပါပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများတွင် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများက မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို မည်ကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။

၅.၁။ ကိုလိုနီပညာရေးမှ အမျိုးသားပညာရေးသို့

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာသော ဗြိတိသျှအစိုးရသည် လွတ်လပ်ရေးပေးရန် သဘောတူပြီးနောက် လွတ်လပ်ရေးကာလတွင် ဆောင်ရွက်မည့် ပညာရေးအစီရင်ခံစာတစ်ခု တင်သွင်းရန် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များ မပါသည့် ကော်မတီတစ်ခုကို ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ဆယ်ဦးကော်မတီဖြစ်ပြီး အငြိမ်းစားရန်ကုန်ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီး ဦးဖေမောင်တင်၊ ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်၊ ဥပဒေပြုကောင်စီမှဒေါ်မမခင်၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဟောင်းများဖြစ်ကြသော စောဖိုးချစ်နှင့် ဦးဘရင်တို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါကော်မတီ၏တာဝန်မှာ အောက်ဖော်ပြပါ အချက်(၇)ချက်အတွက် ပြည်သူလူထု၏အမြင်ကို စုစည်းတင်ပြရန်ဖြစ်သည်။

- ၁။ မသင်မနေရ မူလတန်းပညာရေး
- ၂။ စစ်ကြူခေတ် ထောက်ပံ့ခံကျောင်းများ
- ၃။ အင်္ဂလိပ်၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှင့် မြန်မာကျောင်းအမျိုးအစားသုံးခု
- ၄။ အတန်းစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံ
- ၅။ ဗဟိုမှစီမံခန့်ခွဲသည့်ပညာရေး
- ၆။ ဗဟိုအစိုးရစစ် စာမေးပွဲများ
- ၇။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား

ကော်မတီဝင်များသည် ငါးလတာအချိန်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံဒေသ (၂၉) ခုသို့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း များမှ ကိုယ်စားပြုသူ (၃၈၄) ယောက်တို့ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အခြားဒေသများမှ စာရေးဖြေကြားထားသော ပြန်စာ (၂၂၂) စောင်ကိုလည်း စိစစ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ကော်မတီသည် အောက်ဖော်ပြပါ အကြံပြုချက်များကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။

၁။ မသင်မနေရ မူလတန်းပညာရေး။ မသင်မနေရ မူလတန်းပညာရေးကို သတ်မှတ် ရွေးချယ်သည့်နေရာတွင် စတင်ပြုလုပ်ရန်နှင့် ဆယ်နှစ်အတွင်းတစ်နိုင်ငံလုံးသို့ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရန်။

၂။ အစိုးရထောက်ပံ့ခံကျောင်းများ။ အစိုးရထောက်ပံ့ကြေးယူ၍ ဖွင့်လှစ်သည့် စစ်ကြိုခေတ်ကျောင်းများအစား အစိုးရမှ ကြီးကြပ်သည့် ကျောင်းစနစ်ဖြင့် အစားထိုးရန်။

၃။ ကျောင်းအမျိုးအစား။ အမျိုးအစားသုံးခုကွဲပြားသည့် စစ်ကြိုခေတ်ကျောင်းများ ဖြစ်သော အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် သင်သောကျောင်း၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာသင်ကျောင်းနှင့် မြန်မာဘာသာဖြင့် သင်သောကျောင်းများကို အမျိုးအစားတစ်ခုတည်း ပြောင်းလဲဖွင့်လှစ်ရန်။

၄။ အတန်းစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံ။ မူလတန်းအဆင့်ကို သူငယ်တန်းမှစတုတ္ထတန်းအထိ၊ အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်း (secondary) အဆင့်တွင် ပဉ္စမတန်းမှ နဝမတန်းအထိဖွဲ့စည်းပုံကို ဆက်လက်အသုံးပြုရန်။ ယခင်တက္ကသိုလ်အကြိုတန်း အဖြစ်သင်ကြားသည့် ဒဿမတန်းများနှင့် ဧကဒဿမတန်းများကိုဖျက်သိမ်း ပြီး၊ ဒဿမတန်းကို အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းကျောင်း (secondary) များနှင့်တွဲဖက်ရန်။ ဒဿမတန်းသည် ကျောင်းသားများကို တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေး ပွဲအတွက်ပြင်ဆင်ပေးရန်။

၅။ ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု။ ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုကို ဗဟိုအစိုးရမှ တာဝန်ယူ၍ သက် ဆိုင်ရာ ပညာရေးဌာနများမှတစ်ဆင့် အုပ်ချုပ်ရန်။

၆။ အစိုးရစစ်စာမေးပွဲများ။ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း (secondary)ကျောင်းများ ပညာရေးအဆင့် တူညီစေရန်အတွက် အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း (secondary)အဆင့် နောက်ဆုံးနှစ် စာမေးပွဲများကို ဗဟိုမှကြီးကြပ်စစ်ဆေးရန်။ မူလတန်းပြီးဆုံးသည့်အဆင့်တွင် ဗဟိုမှစစ်ဆေးသည့်အဆင့်ကို ဖျက်သိမ်း၍ ဒေသအလိုက် တာဝန်ယူ စစ်ဆေးရန်။ ဒဿမတန်းပြီးဆုံးချိန်တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲများကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ကြီးကြပ်စစ်ဆေးရန်။

၇။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား။ မူလတန်းအဆင့်တွင် မြန်မာဘာသာကို ကျောင်း သုံးဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုရန်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် သက် ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားကို ကျောင်းသုံးဘာသာစကားအဖြစ် မူလတန်းအဆင့်အထိ အသုံးပြုနိုင်သည်။ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း (secondary) အဆင့် ကျောင်းများအားလုံး မြန်မာဘာသာကို ကျောင်းသုံးဘာ သာအဖြစ် အသုံးပြုရန်။

အထက်ပါအစီရင်ခံစာတွင် ထူးခြားသည့်အချက်မှာ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သည့်ပညာရေးစနစ် နှင့် အစိုးရမှကြီးကြပ်စစ်ဆေးသည့် စာမေးပွဲများဖြစ်သည်။ ကော်မတီဝင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဒေါ်မမခင်တစ်ဦးတည်းက ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သည့် ပညာရေးစနစ်ကို သဘောမတူဘဲ ဒေသအလိုက်စီမံခန့်ခွဲရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ ၁၉၄၈-၄၉ နှစ်အတွင်း (၄) ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေးကြေငြာခဲ့သော မြန်မာအစိုးရသည် အထက်ပါ ပညာရေးစနစ်မူကော်မတီ အစီရင်ခံစာကို အခြေခံလျက် ပညာရေးမူဝါဒချမှတ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးအစိုးရသည် ရွေးကောက်ပွဲဖြင့်အာဏာရရှိသော အစိုးရဖြစ်သော်လည်း အာဏာရှင်တစ်ပိုင်းအမျိုး သားအစိုးရအဖြစ် ယူဆနိုင်သည်။ ထိုအစိုးရသည် ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ကိုသာကျင့်သုံးခဲ့သည်။ နိုင်ငံအတွင်းထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းမရှိသော အခြေအနေများကြောင့် အထက်ပါ ပညာရေးမူဝါဒသည် မအောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း အစိုးရမှဝန်ခံပြောကြားခဲ့သည်။ ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းမရှိသောအခြေအနေတစ်ခုမှာ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့်ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၆၂-တွင် စစ်တပ်မှ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ရွေးကောက်ခံဒီမိုကရေစီစနစ် ဆုံးခန်းတိုင်ခဲ့သည်။

၅.၂။ အမျိုးသားပညာရေးမှ စစ်အစိုးရပညာရေးသို့

စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ ဗဟိုမှတင်းကျပ်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားသည်မှာ အားလုံးအသိပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်၍ ၁၉၆၂ တွင် အာဏာသိမ်းခဲ့ သည့်စစ်တပ်သည် တော်လှန်ရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းပြီးနောက် နိုင်ငံရေးမူဝါဒအဖြစ် ‘ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်’ ဆိုသည်ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ပညာရေးမူဝါဒကိုလည်း အောက်ပါ အတိုင်းကြေငြာခဲ့သည်။

“တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် မကိုက်ညီသော လက်ရှိ ပညာရေးမူဝါဒကို ပြုပြင်ရမည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ဆို ရှယ်လစ်တန်ဖိုးများ အပေါ်အခြေခံသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့်ကိုက်ညီသည့် ပညာရေးစနစ် တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်ရမည်။ ပညာရေးတွင် သိပ္ပံကို ဦးစားပေးမည်။”

ပညာရေးမူဝါဒတွင် ဆိုရှယ်လစ်တန်ဖိုးများကို ထည့်သွင်းထားသော်လည်း သိပ္ပံဘာသာရပ်ကို ဦးစားပေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ပညာရေးတွင် အခွင့်အလမ်းမညီမျှမှု များဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။ အဋ္ဌမတန်း အစိုးရစစ်စာမေးပွဲ အောင်စာရင်းတွင် သိပ္ပံ ဘာသာသင်ယူ ခွင့်ရရှိသော ကျောင်းသားများသည် ထူးချွန်သည်ဟုသတ်မှတ်ခံရပြီး၊ ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်များကိုသာ သင်ယူခွင့်ရရှိသော ကျောင်းသားများသည် အဆင့်နိမ့် သည်ဟု သတ်မှတ်ခံရသည်။ စစ်အစိုးရသည် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီကို ဖွဲ့ စည်းပြီးနောက် ဆိုရှယ်လစ်ပညာရေးမူဝါဒအရ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများနှင့် ဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ ဖွင့်လှစ်သော ကျောင်းများကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများမှ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများကိုမူ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည် ဖွင့်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ဤပညာရေးမူဝါဒသည် မျှတသောမူဝါဒ မဟုတ်ပါ။ မြန်မာစာကို ကျောင်းသုံးဘာသာစကားအဖြစ် ထားရှိသည်။ တိုင်းရင်း သားဘာသာများကို ကျောင်း၌ သင်ကြားခွင့်မရှိတော့ပါ။ အင်္ဂလိပ်စာကိုမူ ဒုတိယ ဘာသာအဖြစ် ပဉ္စမတန်းမှစ၍သင်ကြားစေပါသည်။ စာသင်နှစ်အကုန်တွင် အတန်း အသီးသီး၌ စာမေးပွဲစစ်ဆေး၍ အအောင်အရှုံး သတ်မှတ်သည်။ ကျန်းသုများကို ထိုအတန်းတွင် နောက်ထပ်တစ်နှစ် ပြန်တက်စေသည်။ အစိုးရစစ်စာမေးပွဲများကို အဋ္ဌမတန်းနှင့် ဒဿမတန်းတို့တွင် ဖြေဆိုကြသည်။ စတုတ္ထတန်းစာမေးပွဲများကိုမူ မြို့နယ်အလိုက်စစ်ဆေးသည်။ အဋ္ဌမတန်းစာမေးပွဲရလဒ်ကို (က) အဆင့်နှင့် (ခ) အဆင့်ခွဲခြားထုတ်ပြန်သည်။ (က) အဆင့်အောင်မြင်သူများက သိပ္ပံဘာသာရပ်များ

သင်ယူခွင့်ရှိပြီး၊ (ခ) အဆင့်အောင်မြင်သူများက ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်များကိုသာ သင်ယူ ခွင့်ရှိသည်။ အဋ္ဌမတန်းစာမေးပွဲသည် ငယ်ရွယ်သောကျောင်းသားများကို ခွဲခြားသတ်မှတ် တော့သည်။ စစ်အစိုးရလက်အောက်တွင် ကောင်းမွန်သည့်အချက်တစ်ခုမှာ ၁၉၆၄-ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့သည့် စာမတတ်သူများပပျောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်။ အထက်ပါ မြန်မာနိုင်ငံ စာတတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အနေဖြင့် ယူနက်စကိုမှ မြန်မာနိုင်ငံအား မိုဟာမက် ရီဇာ ပါလာမီ ဆုကို ၁၉၇၁-ခုနှစ်တွင် ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ကာလနှစ်ခုအဖြစ်ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ၁၉၆၂ မှ ၁၉၈၈ ကို ဝိုင်းချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်သည့် ပထမကာလနှင့် ၁၉၈၈မှ ယနေ့အထိ ဝိုင်းချုပ်စောမောင်နှင့် ဝိုင်းချုပ်သန်းရွှေတို့ ဦးဆောင်သည့် ဒုတိယကာလအဖြစ် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ပထမကာလနှင့် ဒုတိယကာလပညာရေးမူဝါဒများတွင် ပထမကာလ၌ ဆိုရှယ်လစ်ပညာရေးဟု ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ ဒုတိယကာလပညာရေးသည် နှစ်သုံးဆယ် စီမံကိန်းဟုဆိုသော်လည်း၊ မည်သို့ဦးတည်နေမှန်းမရေရာပါ။ အဋ္ဌမတန်းစာမေးပွဲ၌ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံခွဲခြားမှုများ ဒုတိယကာလတွင် မရှိတော့ဘဲ နဝမတန်းနှင့် ဒဿမတန်း တို့၌ ဘာသာတွဲခုနှစ်ခုမှ နှစ်သက်ရာ သင်ယူခွင့်ရသည်။ အဆိုပါအတွဲများမှာ သိပ္ပံဘာသာရပ်များအတွဲ၊ ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်များအတွဲနှင့် သိပ္ပံနှင့်ဝိဇ္ဇာပေါင်းစပ်ထား သောအတွဲများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဒုတိယကာလပညာရေးသည် ပထမကာလထက် ပိုမိုဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းလျက်ရှိသည်။

အထက်ပါဆန်းစစ်လေ့လာချက်များအရ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြင့် စီမံခန့်ခွဲသော လွတ် လပ်ရေးကာလ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက် ပညာ ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အောင်မြင်မှုမရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူးပြောင်းသည့်ကာလအတွက် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိသော ဒေသ အလိုက် လွတ်လပ်စွာစီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော အောင်မြင်သည့် ပညာရေးစနစ်တစ်ခုကို လေ့လာတင်ပြရန် လိုအပ်လာပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံကို ဥပမာအဖြစ်ယူ၍ ဒေသအလိုက်စီမံခန့်ခွဲသော ပညာရေးစနစ်ကို ‘ဒီမိုကရေစီစနစ် အတွင်းမှ ပညာရေး’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

နယ်စပ်ဒေသအခြေစိုက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများအရ တိုင်း ရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားကောင်စီ (NCUB)၊ အဝေးရောက်ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ (NCGUB) တို့သည် အမျိုးသားပြန်လည်

သင့်မြတ်ရေးကို တည်ဆောက်၍ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ထောင်ရန် သဘောတူညီထားကြသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသဘောထားအပေါ် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ရပ်တည်ချက်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ခေါင်းဆောင် ဦးတင်ဦးနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့သည် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံထားရပြီး၊ အဖွဲ့ချုပ်မှာလည်း လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားခွင့်မရသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အထက်ပါနိုင်ငံရေးအခြေအနေများအပေါ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် မြန်မာနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီ ကူးပြောင်းသည့်ကာလတွင် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ချဉ်းကပ်သင့်ကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

ဖ။ ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွင်းမှပညာရေး - အမေရိကန်နိုင်ငံပညာရေးလေ့လာချက်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့် တစ်ကြိမ်မျှမရခဲ့ဖူးပါ။ မြန်မာပြည်သူများသည် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းထူထောင်ရန် ၁၉၈၈ တစ်နိုင်ငံလုံးဆန္ဒပြပွဲဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၀ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်းကောင်း၊ ထင်ထင်ရှားရှားပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင်ပညာရေးကဏ္ဍသည်အရေးကြီးကြောင်းစာရေးသူယုံကြည်ပါသည်။ ပညာရေးကဏ္ဍတွင်လည်း ဒီမိုကရေစီအခြေခံမှုများကိုလိုက်နာရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိသော လွတ်လပ်စွာဖွံ့ဖြိုးသည့် ပညာရေးစနစ်ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ အမေရိကန်ပြည်နယ်များသည် ကျောင်းများတည်ထောင်ရန်အပြည့်အဝတာဝန်ယူနိုင်ပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာပညာရေးဌာနများနှင့် စာသင်ကျောင်းများသည် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲနိုင်ပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ချာတာကျောင်းများဟုခေါ်သော ကျောင်းသားမိဘများနှင့် ဆရာများကိုယ်တိုင် တည်ထောင်ခွင့်ရှိသော ကျောင်းစနစ်ကို လည်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ အသေးစိတ်ကိုအောက်တွင်ဖော်ပြပါမည်။ ကျွန်တော်အနေဖြင့် ဒေသတစ်ခုမှ သစ်ပင်တစ်ပင်ကို ရေမြေသဘာဝနှင့်ရာသီဥတုမတူညီသော အခြားဒေသတစ်ခုတွင်စိုက်ပျိုး၍ မရနိုင်ကြောင်း နားလည်ပါသည်။ သို့ရာတွင်သင်ခန်းစာထုတ်ယူ၍ ကောင်းမွန်သည့်နည်းနာများကိုအတုယူနိုင်ပါသည်။

၆.၁။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍ

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလုံးဝမရှိသော ပညာရေးစနစ်ကိုကျင့်သုံးပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာရမည့် အမျိုးသားပညာရေးစနစ်လည်းမရှိပါ။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို တစ်နိုင်ငံလုံးသင်ကြားရမည်ဟူသည့် ဥပဒေလည်းမရှိပါ။ ပညာရေးသည် အခြေခံအားဖြင့် ပြည်နယ်နှင့်ဒေသများ၏ တာဝန်သာဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအခြေခံဥပဒေအရ ပညာရေးမူဝါဒချမှတ်ရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အမြင့်ဆုံးတာဝန်ရှိမှုမှာ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များသာဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကို ပြည်နယ် ၅၀ ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပညာရေးကဏ္ဍတွင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ပါဝင်သည်။ အရေးကြီးသော ကဏ္ဍများဖြစ်သည့် ပညာရေး၏အရည်အချင်း မြှင့်မားရေး၊ ပြည်နယ်များနှင့်ဒေသများ၏ ပညာရေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးကူညီရေး၊ ငွေကြေးအကူအညီပေးရေး၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် စာရင်းများစုဆောင်းရေးနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ရေးတို့ဖြစ်ပါသည်။

၆.၂။ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပညာရေးမူဝါဒနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ပြည်နယ်အဆင့်မှ စတင်ပြီး၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့်ကျောင်းများအထိအဆင့်ဆင့် တာဝန်ခွဲဝေသည်။ အရွယ်အစား အကြီးအငယ်အပေါ်တွင်မူမတည်ဘဲ ပြည်နယ်နှင့်အုပ်ချုပ်ရေး အသီးသီးသည် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးဒေသများဖြစ်ပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးသည့်ဒေသအတွင်း ပညာရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ပညာရေးမူဝါဒများကို ပြည်နယ်ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့နှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့တို့မှချမှတ်ပြီး ပြည်နယ်ပညာရေးဌာနမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းများကိုလည်း ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရသည်။ ပြည်နယ်ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့တွင် ထင်ရှားသောနိုင်ငံသားများပါဝင်သည်။ အချို့ပြည်နယ်များတွင် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့မှသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးမှသော်လည်းကောင်းခန့်အပ်ပြီး၊ အချို့ပြည်နယ်များတွင် ပြည်သူလူထုမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။ ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့၏တာဝန်မှာ ပြည်နယ်အလိုက် ပညာရေးမူဝါဒအကောင်အထည်မှုကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း၊ ပညာရေးအသုံးစရိတ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ မူဝါဒနှင့်လမ်းညွှန်ချက်များကို အတည်ပြုခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန်ကို အတည်ပြုခြင်း၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ရာထူးများခန့်အပ်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

၆.၃။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍ (ပညာရေးခရိုင်များ)

အခြေခံဥပဒေအရ ပညာရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုသည် ပြည်နယ်အစိုးရများအပေါ်တည်သော်လည်း ပြည်နယ်များစွာတို့တွင် ပညာရေးမူဝါဒများချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကဏ္ဍများစွာကို ပညာရေးခရိုင်များသို့ လွှဲအပ်တာဝန်ပေးထားပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပညာရေးခရိုင်ပေါင်း ၁၅၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ အဆိုပါပညာရေးခရိုင်များသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရာဒေသအတွင်းရှိ မူလတန်း၊ အလယ်တန်း (Secondary) ကျောင်းများကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရသည်။ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများမှာမူ လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်အဆင့်ရှိ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများသည်လည်း ကိုယ်တိုင်စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည်။ ပညာရေးခရိုင်အသီးသီး၌ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ကွဲပြားမှုများကိုထိန်းညှိနိုင်ရန် ပြည်နယ်အစိုးရက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန်ချက်ကို ချမှတ်သည်။ ပညာရေးခရိုင်များကမူ ပညာရေး အထူးအစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ကျောင်းသုံးစရိတ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို ဒေသအလိုက် လွတ်လပ်စွာလုပ်ခွင့်ပေးရန် တောင်းဆိုလာကြသည်။

၆.၄။ မူလတန်းနှင့်အလယ်တန်းကျောင်းများ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ မူလတန်းနှင့်အလယ်တန်း (elementary and secondary) ကျောင်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် စာသင်နှစ် (၁၂) နှစ်ရှိပါသည်။ စာသင်နှစ်တစ်နှစ်လျှင် ကျောင်းဖွင့်ချိန် (၉ လ)၊ စာသင်ရက်ပေါင်း (၁၈၀)ရှိသည်။ မူလတန်းကျောင်းများသည် အဆင့် ၁ မှ အဆင့် ၆ အထိရှိပြီး၊ အဆင့်တစ်ခုလျှင် ဆရာတစ်ဦးက ဘာသာစုံသင်ကြားသည်။ ဆရာများကို ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် စာသင်ခန်းလက်ထောက်များက ကူညီကြသည်။ အလယ်တန်းကျောင်းသားများ (အဆင့် ၇ မှ အဆင့် ၁၂)အတွက် တစ်နေ့လျှင် စာသင်ချိန် (၅)ကြိမ်၊ (၆)ကြိမ် ခန့်ခွဲထားပြီး ဘာသာရပ်များသင်ကြားရာ စာသင်ခန်းအသီးသီးသို့ သွားရောက်သင်ကြားရသည်။

အစိုးရမူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းကျောင်းများအတွက် ဘဏ္ဍာရေးကိုလည်း ဗဟိုမှ ချုပ်ကိုင်ထားခြင်းမရှိပါ။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ပညာရေးအသုံးစရိတ်၏ ၇%ကို ထောက်ပံ့သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရမှ ၄၇%၊ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရမှ ၄၆%ထောက်ပံ့သည်။ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ပညာရေးအဆင့်အတန်းမြင့်မားရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံတွင် ထောက်ပံ့ငွေလျှောက်ထားနိုင်သည်။

၆.၅။ ကျောင်းအမျိုးအစားများ

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကျောင်းအမျိုးအစားအမျိုးမျိုးတွေ့ရသည်။ အစိုးရကျောင်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ၊ ချာတာကျောင်းများ၊ မက်ဂနက်ကျောင်းများ၊ ဗာကျူရယ် ကျောင်းများ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းသားအများစုမှာ အစိုးရကျောင်းများသို့ တက်ရောက်ကြပြီး၊ ၁၁%သောကျောင်းသားများမှာ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများတွင် တက် ရောက်ကြပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများစွာတို့သည်ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ ဖွင့် လှစ်သည့်ကျောင်းများဖြစ်ပြီး၊ ကျောင်းသားများထံမှကောက်ယူသော ကျောင်းလခများ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလှူငွေများဖြင့်လည်းကောင်း ရပ်တည်လည်ပတ်သည်။

ချာတာကျောင်းများသည် အစိုးရအထောက်အပံ့ခံကျောင်းများ ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရပညာရေးဌာနများ၏ အုပ်ချုပ်မှုမှကင်းလွတ်သည်။ ကျောင်းသားမိဘများ၊ ရပ်မိရပ်ဖများနှင့် ပညာရေးတွင် စွန့်ဦးတီထွင်လိုသူများက ကျောင်းသားများ၏ သင်ကြားတတ်မြောက်မှုကို ပိုမိုရရှိစေရန်ရည်ရွယ်လျက် ချာတာကျောင်းများကို တည်ထောင်ကြသည်။ ချာတာကျောင်းများသည် လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်ခွင့် ရရှိထားပြီး၊ အစိုးရမှခန့်အပ်ထားသည့်ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက ကျောင်းများ၏အရည်အသွေးကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုသည်။ ချာတာကျောင်းများက ကျောင်းသားများ၏သင်ကြားတတ်မြောက်မှုနှင့် ငွေကြေးသုံးစွဲမှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း လုပ်ဆောင်ရသည်။ ပထမဦးဆုံးချာတာကျောင်းကို မင်နီဆိုတာပြည်နယ်တွင် ၁၉၅၁ ခု စတင်တည်ထောင်သည်။ နှစ်စဉ်ချာတာကျောင်းအရေအတွက် တိုးပွားလာပြီး၊ ၂၀၀၅-ခုနှစ်တွင် ကျောင်းပေါင်း ၃၅၀၀၊ ၂၀၀၆-ခုနှစ်တွင် ကျောင်းပေါင်း ၄၀၀၀ ကျော်ရှိပြီး၊ ကျောင်းသားတစ်သန်းကျော် တက်ရောက်ကြသည်။ ချာတာကျောင်းများတွင် တက်ရောက်သောကျောင်းသားဦးရေမှာ အမေရိကန်တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ မူလတန်း၊ အလယ်တန်းများတွင် တက်ရောက်ကြသော ကျောင်းသားဦးရေ စုစုပေါင်း၏ ၂% ရှိသည်။ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများတွင် ကျောင်းသား ၅ သန်းနှင့် အစိုးရကျောင်းများတွင် ၄၃ သန်း တက်ရောက်ကြသည်။ မက်ဂနက်ကျောင်းများသည် ဘာသာရပ်အထူးပြု ကျောင်းများဖြစ်သည်။ ဥပမာ-စက်မှု၊ အနုပညာ၊ သိပ္ပံတစ်ခုခုကို အထူးပြုသင်ကြားသည်။ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမျိုးနောက်ခံမတူညီသော ကျောင်းသားအမျိုးမျိုးကို လက်ခံသင်ကြားသည်။ အချို့ မက်ဂနက်ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများက နှစ်သက်ရာဘာသာရပ်များကို ရွေးချယ် သင်ယူနိုင်သည်။ အချို့ကျောင်းများက ရွေးချယ်သည့်ဘာသာရပ်အတွက် ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ ဖြေဆိုကြရသည်။

ဗာကျူရယ်ကျောင်းဆိုသည်မှာ အဝေးသင်ကျောင်းအမျိုးအစားတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းသားများက ကျောင်းစာသင်ခန်းတွင် လာရောက်တက်ရောက်ရန်မလိုဘဲ ကွန်ပျူတာအင်တာနက်မှတစ်ဆင့် သင်ယူနိုင်သည်။ ဗာကျူရယ်ကျောင်းများသည် သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး၊ ကျောင်းသားများက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းပါ ဘာသာရပ် အားလုံးကို သော်လည်းကောင်း၊ တချို့ဘာသာရပ်များကိုလည်းကောင်း ရွေးချယ်သင်ကြားနိုင်သည်။ ဗာကျူရယ်ကျောင်းများက ကွန်ပျူတာအင်တာနက်ကို အသုံးပြုသင်ကြားသဖြင့် ကျောင်းသားများက အိမ်မှလည်းကောင်း၊ အခြားနှစ်သက် ရာနေရာကိုရွေးချယ်၍လည်းကောင်း သင်ယူနိုင်သည်။ ဝေးလံသည့်ဒေသများတွင် အထူးပြုဘာသာရပ်များအတွက် စာသင်ကျောင်းနှင့် ဆရာမရနိုင်သောဒေသများတွင် အလွန်အသုံးဝင်သည်။

၆.၆။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း

အထက်တွင်ဖော်ပြထားပြီးသည့်အတိုင်း အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာရ မည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းမရှိပါ။ ပြည်နယ်အသီးသီးက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန် ချက်နှင့် လိုက်နာရမည့်မူများကို ချမှတ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာပညာရေးဌာနများနှင့် ကျောင်းများက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန်ကိုအခြေခံ၍ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲကြသည်။ ဖတ်စာအုပ်များကိုလည်း ပညာရေးခရိုင်များနှင့် ကျောင်းများကရွေးချယ်သင် ကြားနိုင်သည်။ ဆရာများလည်း ကျောင်းသားများနှင့် ကိုက်ညီမည့် သင်ခန်းစာနှင့် သင်ကြားနည်းစနစ်များကို ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်နိုင်သည်။

အစိုးရကျောင်းများတွင် ဘာသာရေးသင်ခန်းစာများ သင်ကြားခြင်း၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့ အစည်းများနှင့်တွဲဖက်ခြင်းတို့ကိုခွင့်မပြုပါ။ အမေရိကန်အခြေခံဥပဒေအရ ဘာသာရေးနှင့် အစိုးရတို့မှာ သီးခြားစီဖြစ်ရသည်။ မူလတန်းကျောင်းများတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆိုင်ရာပညာ၊ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာပညာဟူ၍ ခွဲခြားသင်ကြားခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာတွင် အလယ်တန်းကျောင်းများ၌ ကျောင်းသားများက တက္ကသိုလ်ပညာရပ်များကို ဆက်လက် သင်ယူမည့် ဘာသာတွဲများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ဘာသာတွဲများကို ရွေးချယ်သင်ကြားနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှု များနှင့် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာများကို ကျောင်းသားအားလုံးသို့ မျှတစွာ သင်ကြားပေးရန် ပညာရှင်များက အကြံပြုကြသည်။

၆.၇။ ပညာရေးအဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများ

အမေရိကန်နိုင်ငံ ပညာရေးတိုးတက်မှု စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့သည် ‘ပညာရေးအဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့်စာမေးပွဲ’ များကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသည်။ အဆိုပါ စစ်ဆေးမှုများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဆရာများ၏သင်ကြားမှုထိရောက်ရန်နှင့် ကျောင်းများပိုမိုတိုးတက်လာစေရန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်ဆေးမှုများအပေါ်ပို၍အာရုံစိုက် အချိန်ပေးရလျှင် သင်ယူမှုနှင့်သင်ကြားမှုများကို ထိခိုက်စေသည်။ ဆရာနှင့် ကျောင်းသားများသည် စာမေးပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ချိန်များများသုံးလျှင် တကယ်သင်ယူသည့်အချိန် လျော့ကျသွားသည်။ စာမေးပွဲများအပေါ်အာရုံစိုက်ခြင်းသည် ကျောင်းသားများ အဆင့်မြင့်တွေးခေါ်စဉ်းစားမှုကိုလည်း ထိခိုက်စေသည်။

သင်ယူနေခြင်းလား။
ကျက်ထားတဲ့စာများကိုပြန်ရေးချနေသလား။

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အစိုးရကျောင်းများ အောင်မြင်မှုရှိရန်အတွက် ပညာရေးအဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများကို မူဝါဒချမှတ်၍ ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၉၆၅-ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သည့် မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းကျောင်းများ အက်ဥပဒေတွင် အစိုးရကျောင်းအားလုံးကို ပညာရေးအဆင့်အတန်း တိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများ ပြုလုပ်ရမည်ဟု ဖော်ပြပါရှိသည်။ ၂၀၀၁-ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သည့် ‘မည်သည့်ကလေးမျှ နောက်မကျန်စေရ’ (NCLB) အက်ဥပဒေအရ စာသင်ကျောင်းများ ထောက်ပံ့ငွေသည် ပညာရေးအဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများ၏ရလဒ်အပေါ်တည်သည်။ အဆိုပါ NCLB အက်ဥပဒေအရပြည်နယ်အားလုံးသည် အစိုးရကျောင်းများ(ချာတာကျောင်းများ အပါအဝင်)ရှိ ကျောင်းသားများကို အနိမ့်ဆုံးလိုအပ်သည့် ပညာရေးအဆင့်အတန်း ရှိမရှိ စစ်ဆေးရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အက်ဥပဒေအရ ဖတ်စာနှင့်ဂဏန်းသင်္ချာကို

အတန်းအဆင့် ၃ မှ ၈ အထိ အတန်းတိုင်းစစ်ဆေးရသည်။ အတန်းအဆင့် ၉ မှ ၁၂ တွင် အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် စစ်ဆေးရသည်။ သိပ္ပံဘာသာကို အဆင့် ၃ မှ ၅ အထိတစ်ကြိမ် ၊ အဆင့် ၆ မှ ၉ အထိ တစ်ကြိမ်၊ အဆင့် ၁၀ မှ ၁၂ အထိ တစ်ကြိမ်၊ အနည်းဆုံး သုံး ကြိမ်စစ်ဆေးရသည်။ အဆိုပါပညာရေး အဆင့်အတန်းတိုင်းတာသည့် ပြည်နယ်အဆင့် စာမေးပွဲ ရလဒ်များသည် ကျောင်းသားတစ်ဦးချင်း၏ အတန်းအဆင့်တက်မှုကို မထိခိုက် စေရ(ဆိုလိုသည်မှာအတန်းကျမရှိစေရ)။ အဆိုပါစာမေးပွဲရလဒ်များကို စာသင်ကျောင်း၏ ပညာရေးအဆင့်အတန်းကို အကဲဖြတ်ရန်အတွက်သာ အသုံးပြုသည်။

အမေရိကန်ကျောင်းသားများသည် တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များ လျှောက်ထားသည့် အခါတွင်လည်း ပညာရေးအဆင့်အတန်း တိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲများဖြေရသည်။ အဆိုပါစာမေးပွဲများမှာ ကျောင်းသားများ၏တိုးတက်မှုကို တိုင်းတာသည့် စာမေးပွဲ (SAT)၊ အမေရိကန်ကောလိပ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲ (ACT) နှင့် အဆင့်မြင့်စာမေးပွဲ (AP) တို့ဖြစ်သည်။ တက္ကသိုလ် ကောလိပ်များ၏ လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီမည့် စာမေးပွဲကိုဖြေဆိုကြသည်။ SAT စာမေးပွဲများကို ကောလိပ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ မှစစ်ဆေးပြီး၊ သင်္ချာ၊ ဖတ်စာနှင့် စာရေးအသား ဘာသာရပ်များဖြေဆိုရသည်။ ACT စာမေးပွဲများတွင် သင်္ချာ၊ ဖတ်စာ၊ အရေးအသားအပြင် သိပ္ပံဘာသာလည်း ဖြေဆိုရသည်။ AP စာမေးပွဲများတွင် သင်္ချာ၊ ဖတ်စာ၊ အရေးအသား၊ သိပ္ပံနှင့် လူမှုရေးဘာသာရပ်များပါ ဖြေဆိုရသည်။ AP စာမေးပွဲတွင် အမှတ်ကောင်းရလျှင် တက္ကသိုလ် ကောလိပ်ဝင်သောအခါ အချို့ဘာသာရပ်များတွင် ကင်းလွတ်ခွင့်ရသည်။ အခြေခံပညာမပြီးဆုံးမီ ကျောင်းထွက်သွားကြသော ကျောင်းသားများသည် တစ်ချိန်ချိန် တွင် တက္ကသိုလ်တက်ရောက်လိုပါက အထွေထွေပညာရေးဖွံ့ဖြိုးမှု (GED) စာမေးပွဲဝင် ရောက်ဖြေဆိုနိုင်ကြသည်။ GED စာမေးပွဲတွင် ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်မှု (language arts)၊ အရေးအသား၊ လူမှုရေးဘာသာရပ်များ၊ သိပ္ပံ၊ သင်္ချာနှင့် ဖတ်စာတို့ကို ဖြေဆိုရသည်။ အမေရိကန်ပြည်နယ်အားလုံး၌ GED အောင်လက်မှတ်ကို အခြေခံပညာ ပြီးဆုံးအောင်မြင်ကြောင်းလက်မှတ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသည်။

၇။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီမည့်အချက်များ

၇.၁။ ဒေသအလိုက်လွတ်လပ်ခွင့်ရှိသော ပညာရေး

မြန်မာနိုင်ငံသည် တောင်ပေါ်မြေပြန့် ပထဝီကွဲပြားမှုအရလည်းကောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု

ဘာသာစကားကွဲပြားသောလူမျိုးစုများ စုပေါင်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေသအလိုက် လွတ်လပ်စွာဖွံ့ဖြိုးခွင့်ရှိသည့် ပညာရေးစနစ်ကို အသုံးပြုသင့်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ခေတ်အဆက်အဆက် ကိုလိုနီခေတ်အပါအဝင် ခေတ်တိုင်းတွင် မည်သည့်အခါကမျှ တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ကျင့် သုံး၍ မရခဲ့ပါ။ ၁၉၄၈-ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အတွက် ဗဟိုအစိုးရအား တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ပုန်ကန်ခြားနားခဲ့ကြသည်။ စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ဗမာကြီးစိုးရေးကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာသဖြင့် လူမျိုးရေး မုန်းတီးမှုများ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ စစ်အစိုးရက တိုင်းရင်းသားဒေသကျောင်းများတွင် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား သင်ခွင့်မပြုသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အုပ်ချုပ်ရာဒေသမှ ကျောင်းများတွင် မြန်မာစာကိုသင်ကြားခြင်းမပြုပေ။ အထူးသဖြင့် ကရင်နှင့်ရှမ်း လူငယ်များစွာတို့သည် မြန်မာစာ၊ မြန်မာစကားကို နားမလည်ကြချေ။ မြန်မာအစိုးရမှ ပြဋ္ဌာန်းသော မြန်မာသမိုင်းနှင့် မြန်မာပထဝီဝင်ကိုလည်း သင်ကြားခြင်း မပြုပေ။ ဒေသအလိုက် လွတ်လပ်စွာဖွံ့ဖြိုးခွင့်ရှိသောပညာရေး (decentralized education) စနစ်ကိုအကောင်အထည်ဖော်မှသာလျှင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် သူတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံယဉ်ကျေးမှုနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများကို အခြေခံလျက် ကျောင်းများတည် ထောင်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်း ပြုနိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။

အနာဂါတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် မည်သည့်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံမျိုးဖြစ်လာမည်ကို ယခုအချိန်တွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိနိုင်သေးပါ။ တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ဖြစ်လာမည်လား၊ အခြေခံ ဥပဒေတစ်ခုတည်းအောက်တွင် တစ်စုံတစ်ရာအတိုင်းအတာအထိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ ဖြစ်လာမည်လား၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပြည်ပအခြေစိုက် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့များ၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖြစ်မည်လား မသိနိုင်သေးပါ။ အကြီးဆုံးပါတီဖြစ်သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အနေဖြင့် အနာဂါတ်နိုင်ငံ ဖွဲ့ စည်းမှုအပေါ် တိကျသောသဘောထား မထုတ်ပြန်သေးပါ။ စာရေးသူအနေဖြင့်မူ အာဏာရှင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်သည့် ပြည်ထောင်စုမျိုး မလိုလားပါ။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုဒေသ၊ ပြည်နယ်များသို့ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အာဏာခွဲဝေခြင်း၊ စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိခြင်း၊ ဒေသအလိုက် လွတ်လပ်စွာဖွံ့ ဖြိုးသော ပညာရေးစနစ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ကို လိုလားပါသည်။

ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်းမှ လူမျိုးစုဒေသများ၏ ပညာရေးကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ စုပေါင်းနေထိုင်လျက်ရှိကြပါသည်။ ဥပမာ-ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဝါ၊ လားဟူ၊ ပလောင်၊ ပအိုဝ်စသည့် လူမျိုးစုများနေထိုင်ကြသည်။ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်မထားသော ဒေသအလိုက်လွတ်လပ်စွာ အကောင်အထည်ဖော်သည့် ပညာရေးစနစ်သည် အဆိုပါ လူမျိုးစုများတွင်လည်းကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်သည်။ လူမျိုးစုတစ်ခုတည်းအတွင်း၌လည်း ပညာရေးအမြင်များ ရည်မှန်းချက်များ တထပ်တည်းရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ- တချို့က ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ပညာရေး၊ တစ်ချို့က စာရိတ္တပညာရေး စသည်ဖြင့် ကွဲပြားနေကြမည်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ချာတာကျောင်းစနစ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ မိဘဆရာအပါအဝင် နိုင်ငံသားများသည် ကျောင်းတည်ထောင်ခွင့်ရှိသင့်သည်။ အစိုးရကလည်း အထောက်အပံ့ပေးသင့်သည်။

၇.၂။ ချာတာကျောင်းများနှင့်ပတ်သက်၍သုံးသပ်ချက်

အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရအထောက်အပံ့ယူ၍ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းသဖွယ် ဖွင့်လှစ်သော ကျောင်းများရှိခဲ့သည်။ အဆိုပါကျောင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားကလေးအားလုံးအတွက် ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိဘဲ အင်္ဂလိပ်ကလေးများနှင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာသင် ကျောင်းများအတွက်သာ ဖြစ်သည်။ ဤကျောင်းများသည် အစိုးရငွေကိုသုံးပြီး၊ အုပ်ချုပ်သူအသိုင်းအဝိုင်းမှကလေးများကိုသာ အခွင့်အရေးရစေသည်ဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကျောင်းများကိုလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် တားမြစ်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှချာတာကျောင်းများသည် ကိုလိုနီခေတ်အစိုးရထောက်ပံ့ခံကျောင်းများနှင့် ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ချာတာကျောင်းများသည် အစိုးရကျောင်းများမှတစ်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားမိဘနှင့်ဆရာများပါဝင်သော နိုင်ငံသားများကိုယ်တိုင် တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်နိုင်သည်။ ချာတာကျောင်းများသည် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအဆင့်ဆင့်၏ အုပ်ချုပ်မှုမှကင်းလွတ်ပြီး ကျောင်းသားများ၏ ပညာရေးအောင်မြင်မှုအပေါ်အခြေခံသောကျောင်းများဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားမိဘက ကျောင်းကို ရွေးချယ်နိုင်သည်။ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများနှင့်ခြားနားချက်မှာ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများသည် ကျောင်းက ကျောင်းသားကို ရွေး၍လက်ခံသည်။ ကျောင်းသားကကျောင်းလခပေးရသည်။ ချာတာကျောင်းများမှာ အခမဲ့ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ချာတာကျောင်းများကို ရိပ်တီဗလီကန်နှင့် ဒီမိုကရက် နှစ်ပါတီစလုံးက အားပေးသည်။ ယခင်သမ္မတ ကလင်တန်က ချာတာကျောင်းများသည် လွတ်လပ်မှုလည်းရှိ၊ တာဝန်လည်းရှိ၊ နိုင်ငံရေးအရလည်း

အကျေအလည်ဆွေးနွေးပြီးသော အလုပ်ဖြစ်သည့်ကျောင်းများ ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ သမ္မတဘုရားကလည်း ချာတာကျောင်းများသည် စာသင်ကျောင်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ အကယ်ဒမီကျောင်းများ (City Academics) သည် အမေရိကန်ချာတာကျောင်းများနှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူသည်။ အကယ်ဒမီကျောင်းများသည်လည်း လွတ်လပ်ပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောကလေးများ၏ ပညာရေးတိုးတက်မှုကိုဆောင်ရွက်သည်။

ချာတာကျောင်းများအပေါ် ဝေဖန်ချက်များကိုလည်းတွေ့ရသည်။ မစ်ရှင်ပြည်နယ်တွင် ချာတာကျောင်းတည်ထောင်သူများသည် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ကို ရည်ရွယ်လုပ် ဆောင်သည်ဟု ဝေဖန်ခံရသည်။ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ကို ရည်ရွယ်ပြုဆိုလျှင် ပညာရေးအသုံးစရိတ် လျော့နည်းသွားပြီး ပညာရေးလည်း နိမ့်ကျသွားနိုင်သည်။ ချာတာကျောင်းများကို ဆန့်ကျင်သူများ၏အဆိုတစ်ခုမှာ ချာတာကျောင်းများတွင် တက်ရောက်သောကျောင်းသားများ၏ အရည်အချင်းသည် စာမေးပွဲအောင်စာရင်းများ အကြေညံ့လျှင် အစဉ်အလာအစိုးရကျောင်းများထက် ပိုမိုထူးချွန်သည်ကို မတွေ့ရဘဲ၊ တချို့ကျောင်းများမှာ ပို၍ပင်နိမ့်ကျသေးသည်ဟုဆိုသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ချာတာကျောင်းလှုပ်ရှားမှုကို ဆရာများသမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌ အဲဘတ်ရှင်ကာက ၁၉၈၈-ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့သည်။ အစိုးရကျောင်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ရန်အတွက် ချာတာကျောင်းများ တည်ထောင်သင့်သည်ဟု အကြံပြုခဲ့သည်။ ရယ်ရွယ်သည်မှာ ချာတာကျောင်းများသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာငွေစီမံခန့်ခွဲမှုတွင် လွတ်လပ်မှုရှိပြီး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်သော ပြည်သူ့ကျောင်းများ ပေါ်ပေါက် လာစေရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားကကျောင်းကိုရွေးချယ် နိုင်သည်။ ကျောင်းလခ ပေးရန်လည်းမလို၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ကင်းလွတ်သော ကျောင်းများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်ကျောင်းသားများ၏ အောင်မြင်မှုကိုအာမခံရသည်။ ချာတာကျောင်းဝေဖန်သူများကမူ ချာတာကျောင်းများသည် ကျောင်းသားများ၏ အောင်မြင်မှုကို အာမ မခံနိုင်ဟုဆိုသည်။ ကျွန်တော်သည် အမေရိကန်ဆရာများသမဂ္ဂသို့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး ချာတာကျောင်းများအပေါ် အမြင်ကို မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ သမဂ္ဂ တာဝန်ရှိသူများက အကျိုးနှင့်အပြစ်ကို ချိန်ဆပြောဆိုသည်။ ချာတာကျောင်းများ၏ အားကောင်းချက်မှာ ချာတာကျောင်းများ၏အရွယ်အစားသည် အစိုးရကျောင်းများ ထက်သေးငယ်သဖြင့် စီမံခန့်ခွဲရလွယ်သည်ဟုဆိုသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ချာတာ ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားဦးရေ ၂၅၀ သာရှိသည်။ (အစိုးရကျောင်းများမှာ ကျောင်းသားဦးရေဆယ်ဆများသည်) ချာတာကျောင်းများတွင် ကျောင်း၏ရည်မှန်းချက်

(mission) ထင်ထင်ရှားရှားရှိသည်။ ရည်မှန်းချက်သည် ကျောင်း၏အောင်မြင်မှု အတွက်အချက်အချာကျသည်။ အားနည်းချက်များမှာ ချာတာကျောင်းများမှ ဆရာများသည် ဆရာအလုပ်တွင်မမြဲကြသဖြင့် ကျောင်းများမတည်ငြိမ်ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုသည်။ ချာတာကျောင်းများသည် အစိုးရကျောင်းများနှင့် အပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်လာသဖြင့် အစိုးရကျောင်းဆရာများ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ရသည်ဟုလည်းဆိုသည်။ ချာတာကျောင်း များသည် လွတ်လပ်မှုလွန်ကဲပြီး ပညာရေးစံများနှင့်ကင်းလွတ်သည်ဟု ဝေဖန်သည်။ ထို့ပြင်ချာတာကျောင်းမှ ဆရာများသည် ဆရာများသမဂ္ဂတွင် ဝင်ရောက်ခြင်း မရှိကြသဖြင့် ဆရာများသမဂ္ဂမှ ပို့ချသော သင်တန်းများမှာ ဆည်းပူးနိုင်ခြင်းမရှိဟု အဆိုပါတာဝန်ရှိသူများမှ ဆိုပါသည်။

ချာတာကျောင်းများ၏ အကျိုးအပြစ်ကို ချိန်ဆလျက် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုတွင် ချာတာကျောင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ချာတာ ကျောင်းဆိုသည်မှာ ‘လွတ်လပ်သော အစိုးရထောက်ပံ့ခံကျောင်းများ’ ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်သောကျောင်းများကို အားပေးခြင်းသည် ဆရာများ၊ ကျောင်းသားမိဘများနှင့် ပညာရေးလုပ်ဆောင်သူများကို ပညာရေးဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် တက်တက်ကြွကြွပါဝင်လာ စေရန်အားပေးခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားများ တက်ကြွစွာပါဝင်သော ဒီမိုကရေစီကို အားပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွဲဘက်ကျောင်းများသည် ကျေးရွာ မှတာဝန်ယူဖွင့်လှစ်သော ကျောင်းများဖြစ်၍ လွတ်လပ်သော ကျောင်းများပင်ဖြစ်ပါ သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် ဖွင့်လှစ်သော မူလတန်းကျောင်းများကိုလည်း ရပ်ရွာကထောက်ပံ့ကူညီကြပါသည်။ ရပ်မိရပ်ဖများကိုယ်တိုင် ကျောင်းတည်ထောင်ဖွင့် လှစ်နိုင်လျှင် လွတ်လပ်သောကျောင်းများ (ချာတာကျောင်းများ) ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသော ကျောင်းများသည်လည်း မြန်မာအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုမှလွတ်ကင်းသော ထိုင်းအစိုးရ၏အုပ်ချုပ်မှုမှလွတ်ကင်း ကင်းလွတ်သဖြင့် လွတ်လပ်သောကျောင်းများပင်ဖြစ်ပါသည်။

၇.၃။ ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံ

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာရမည့် ပညာရေးစနစ်မရှိဟု ဆိုသော်လည်း ကျောင်းအားလုံးပင် အခြေခံပညာပြီးဆုံးရန်အတွက် ၁၂-နှစ်သင်ယူကြရသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် သူငယ်တန်းအပါအဝင် စာသင်နှစ် ၁၁-နှစ်သင်ယူကြရသည်။ သူငယ်တန်းသည် မြန်မာစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ သင်္ချာ အစရှိသည်တို့ကိုသင်ကြားသဖြင့် မူလတန်းအဆင့်

(၁) (Grade 1) အဖြစ်တွက်ယူနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံမှာ ၅-၄-၂ စနစ်ဖြစ်သည်။ (သူငယ်တန်းအပါအဝင် မူလတန်း ၅-နှစ်၊ အလယ်တန်း ၄-နှစ်၊ အထက်တန်း ၂-နှစ်)။ ၁၉၄၈ လွတ်လပ်ရေးရစဉ်က ၅-၃-၃ စနစ်ဖြစ်ပြီး၊ ၁၉၆၂ မှစ၍ ၅-၄-၂ စနစ်ဖြစ်လာသည်။ မူလတန်းကို ၅ နှစ်ထားခြင်းမှာ ကျေးလက်မှလူငယ်များ မူလတန်းပညာစောစောပြီးဆုံး၍ မိဘများ၏လယ်ယာလုပ်ငန်းတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံ ၅-၄-၂ တွင် မူလတန်းနှင့်အထက်တန်း ပေါင်းလျှင် ၉ နှစ်ဖြစ်၍ နိုင်ငံတကာမသင်မနေရပညာရေး ၉ နှစ်နှင့်ဆီလျော်သည်။ ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့မှ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများ၊ မွန်ပြည်သစ်ပါတီကျောင်းများနှင့် ကရင်နီတိုးတက်ရေးပါတီကျောင်းများသည် ၅-၄-၂ စနစ်၊ အခြေခံပညာစုစုပေါင်း ၁၁-နှစ် ထားရှိသည်။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးကျောင်းများသည် ၅-၃-၃ စနစ်ကိုသာ အသုံးပြုသည်။ ရှမ်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့မှ ဖွင့်လှစ်သောကျောင်းများသည် မူလတန်းအဆင့်သာရှိသေး၍ မည်သည့်ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံမျိုး သုံးမည်ကို မသိရသေးပါ။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် မူလတန်းနှင့်အလယ်တန်းမသင်မနေရ စာသင်နှစ် ၁၁-နှစ်ကို အပိုင်း လေးပိုင်းဖွဲ့စည်းသင်ကြားသည်။ အပိုင်း ၁ (အဆင့် ၁-၂၊ အသက် ၅ နှစ်မှ ၇ နှစ်) ၊ အပိုင်း ၂ (အဆင့် ၃-၆၊ အသက် ၇-၁၁)၊ အပိုင်း ၃ (အဆင့် ၇-၉၊ အသက် ၁၁-၁၄) နှင့် အပိုင်း ၄ (အဆင့် ၁၀-၁၁၊ အသက် ၁၄-၁၆) တို့ဖြစ်သည်။ တက္ကသိုလ်တက်ရောက်မည့် ကျောင်းသားများသည် ကောလိပ်တွင် ၂-နှစ်တက်၍ အဆင့် A စာမေးပွဲ (A- Level) ဖြေရသည်။ အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ ကျောင်းသားတစ်ဦးသည် တက္ကသိုလ်မဝင်မီ စာသင်နှစ် ၁၃-နှစ် သင်ယူရသည်။ ဂျာမဏီနိုင်ငံတွင်လည်း ၁၃-နှစ်သင်ယူရသည်။ ဂျာမန် တက္ကသိုလ်များသည်လည်း ဘွဲ့ရရန် အခြားနိုင်ငံများထက် ပို၍ရှည်ကြာသည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ဒုက္ခသည်စခန်းမှ ကျောင်းများတွင် အခြေခံပညာကို ၁၀-တန်းအထိ (စာသင်နှစ် စုစုပေါင်း ၁၁-နှစ်) သင်ကြားသည်။ အချို့စခန်းများတွင် ၁၀-တန်းလွန်ကျောင်း (post-10) များ ဖွင့်လှစ်၍ ၂-နှစ်ထပ်မံသင်ကြားပေးသည်။ အင်္ဂလိပ်စာ၊ သင်္ချာ၊ သိပ္ပံ၊ လူမှုရေးဘာသာရပ်များသင်ယူကြရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများသည် နိုင်ငံတကာကျောင်းများနှင့် ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံအလားတူ ဖြစ်စေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသင့်သည်။ သို့မှသာ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားများ နိုင်ငံ တကာကျောင်းများသို့ တက်ရောက်သင်ကြားလျှင် အခက်အခဲနည်းနိုင်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံစနစ်ကို ၅-၄-၃ စာသင်နှစ် စုစုပေါင်း ၁၂-နှစ်ထားရှိသင့်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။ နိုင်ငံတကာတွင် မူလတန်းအဆင့်ကို ၆-နှစ်အထိသင်ကြားလေ့ရှိ

ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံး၌ မူလတန်းကျောင်းများတွင် ၅-နှစ် သာသင်ကြားသဖြင့် ကျောင်းအဆောက်အဦများကိုလည်း ၅-နှစ်အတွက်သာ တည်ဆောက်ထားကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူလတန်းအဆင့်ကို ၅-နှစ်ဆက်လက်ထား ရှိနိုင်ပါသည်။ ၆-နှစ်သို့ပြောင်းလျှင် မူလတန်းကျောင်းအဆောက်အဦအတွက် ကုန်ကျ စရိတ်ပိုများပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကလေးများအားလုံးမသင်မနေရ စာသင်နှစ် ၉-နှစ် သင်ကြားပေးစေလိုပါသည်။ မူလတန်းစောစောပြီး၍ မိဘလုပ်ငန်းဝင်ကုရန်အဆိုကို စာရေးသူအနေဖြင့်အားမပေးပါ။

၇.၄။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း

သင်ရိုးညွှန်းတမ်းသည် နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် ပညာရှင်များ မကြာခဏအငြင်းအခုံ ဖြစ်ရသောနေရာဖြစ်သည်။ စာရေးသူသည် ၂၀၀၀-ခုနှစ်မှစ၍ ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်နှင့် တရုတ်မြန်မာနယ်စပ်တို့တွင် ပညာရေးဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲများကို မကြာခဏပြုလုပ် ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးသမားများက သူတို့၏နိုင်ငံရေးအမြင်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကျောင်းသင်ခန်းစာတွင်ထည့်သွင်းသင်ကြားလိုကြသည်။ ပညာရှင်များကမူ ဘက် တစ်ဖက်တည်းမှ ရပ်တည်သောအမြင်ကို ကျောင်းသင်ခန်းစာအဖြစ် ပို့ချရန် သဘောမတူကြပါ။ စစ်အစိုးရမှပြဋ္ဌာန်းသော ပညာရေးကို ဗမာကြီးစိုးရေးဝါဒ ကျင့် သုံးသည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုကြသော တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် လူမျိုးရေးစိတ်ကို လှုံ့ဆော်သော ပညာရေးကိုသာပေးချင်ကြသည်။ ပညာရေးကို အသုံးချ၍ တစ်ဖက်သတ် နိုင်ငံရေးအမြင်၊ စီးပွားရေးဝါဒနှင့် လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှုများကို မသင်ကြားသင့်ပါ။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကိုလည်း တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း၊ တစ်ဖွဲ့ တစ်စည်းတည်းက ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုသင့်ပါ။ ပညာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သူအားလုံး ပါဝင်ရပါမည်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းသည် ကျောင်းသား၊ ဆရာ၊ မိဘ၊ ရွေးချယ်ခံပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သမဂ္ဂများ၊ လူမျိုးစုအဖွဲ့များ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ အစရှိသည့် နိုင်ငံသားများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင်သည့်နေရာဖြစ်ရပါမည်။ တန်ဖိုးထားမှုများ၊ ဦးစားပေးမှု များအတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန်နေရာဖြစ်ရပါမည်။

ဤစာတမ်းမှ အကြံပြုလိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံအစိုးရ ပညာရေးတာဝန်ရှိသူများမှ တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာသင့်သည့် အနိမ့်ဆုံးစံ သတ်မှတ် ထားနိုင်ပါသည်။ အနိမ့်ဆုံးစံဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်အားလုံးနှင့် ကိုက်ညီမည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ လူသားဆိုင်ရာတန်ဖိုးများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်

ပညာရေးတာဝန်ရှိသူများက အဆိုပါအနိမ့်ဆုံးစံများကို အခြေခံလျက် မိမိတို့ ပြည်နယ်ရှိ လူမျိုးစုတို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ရေမြေ၊ ရာသီ၊ သဘာဝဝန်းကျင်၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာတို့နှင့် ကိုက်ညီမည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန်ချက် ချမှတ်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလမ်းညွှန်ချက်ကို အခြေခံလျက် ဒေသဆိုင်ရာ ပညာရေးတာဝန်ရှိသူများနှင့် ကျောင်းများမှ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို လွတ်လပ်စွာတိုးချဲ့နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ ရေးဆွဲထားသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ပြည်နယ်ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့မှအတည်ပြုပေးသင့်ပါသည်။ ကျောင်းဆရာများကိုယ် တိုင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့်ကိုက်ညီမည့် ဖတ်စာအုပ်များကို ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ ကျောင်းများနှင့်ဆရာများက ကျောင်းသားများကို အသေးစိတ်သင်ကြားမည့် အကြောင်း အရာ၊ သင်ကြားနည်းစနစ်များကို ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အမေရိကန် ချာတာကျောင်းများသည် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲကြသည်။ ဒေသဆိုင် ရာချာတာကျောင်းများဘုတ်အဖွဲ့မှ အတည်ပြုပေးပါသည်။ အစိုးရကျောင်းများတွင် လည်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဖွံ့ဖြိုးမှုကို လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဗာဂျီးနီးယားပြည်နယ် အာလင်တန်မှ ဖရန်စစ်ကီး မူလတန်းကျောင်းသည် အစိုးရကျောင်း ဖြစ်သော်လည်း အခြားအစိုးရကျောင်းများနှင့်မတူဘဲ အင်္ဂလိပ်နှင့်စပိန်နှစ်ဘာသာသင် ကျောင်းဖြစ်ပါသည်။ အခြားအစိုးရကျောင်းများမှာ ကျောင်းသုံးဘာသာအဖြစ် အင်္ဂလိပ် ဘာသာတစ်မျိုးတည်းသာသုံးပါသည်။ ဝါရှင်တန်ဒီစီမှ ဟေးနက်ချာတာကျောင်းသည် လည်း အခြားသောချာတာကျောင်းများနှင့်မတူဘဲ ကျောင်းသားများကို တစ်နှစ်ပတ်လုံး (နွေကျောင်းပိတ်ရက် အပါအဝင်) သင်ကြားသောအစီအစဉ်ကို အသုံးပြုပါသည်။ နံနက် ကျောင်းချိန်မတိုင်မီနှင့် ညနေကျောင်းဆင်းပြီးချိန်များတွင်လည်း ပညာရေးအစီအစဉ် များထည့်သွင်းထားပါသည်။ အဆိုပါကျောင်းမှ ကျောင်းသားများသည် အခြားကျောင်း မှကျောင်းသားများထက် ပညာသင်ကြားချိန် တစ်နှစ်လျှင် နာရီ ၁၀၀၀ ပိုရပါသည်။ အခကြေးငွေပေးရန် မလိုဘဲအချိန်ပို ပညာသင်ကြားခွင့်ရပါသည်။

ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ကျောင်းအသီးသီးတွင်လည်း အနိမ့်ဆုံးလိုက်နာသင့်သည့် ပညာရေး စံများ ထားရှိသင့်ပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ပြည်နယ်တစ်ခုမှ ကျောင်းသားတစ်ဦးသည် အခြားပြည်နယ်တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့သောအခါ၊ အခြားကျောင်းတစ်ခုတွင်အဆင့်တူ လိုက်ပါတက်ရောက်သင်ကြားနိုင်မည့် စာများကို သင်ကြားထားရန် လိုအပ်ပါမည်။ ပြည်နယ်အသီးသီး ကျောင်းအသီးသီးမှ ဆရာများအချင်းချင်း အချိတ်အဆက်ထားရန် လိုပါသည်။ ပညာရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင်တွေ့ဆုံနိုင်ပြီး ပညာရေးကိစ္စများကို ညှိနှိုင်းဆွေး နွေးနိုင်ကြပါသည်။

၇.၅။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား

ဘာသာစကားဆိုင်ရာကိစ္စသည် နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသားဆိုင်ရာကိစ္စများနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ သက္ကရာဇ် ၂၀၀၀-ခုနှစ် မှ ၂၀၀၂-ခုနှစ်အထိ စာရေးသူပါဝင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ပညာရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအဖွဲ့များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံကျောင်းများကဲ့သို့ သုံးဘာသာသင်ကြားရေးမူကို လက်ခံသဘောတူကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ကရင်ဒေသမှကျောင်းများတွင် ကရင်စာ၊ မြန်မာစာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာ သင်ကြားမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကချင်ဒေသမှကျောင်းများတွင် ကချင်စာ၊ မြန်မာစာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာ သင်ကြားကြမည်။ ထိုစဉ်က ဆွေးနွေးပွဲတွင် ရှမ်းအမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူများမှ ရှမ်းပြည်နယ်ကျောင်းများတွင် မြန်မာစာမသင်လိုကြပါ။ ရှမ်းပညာရေးကိုယ်စားလှယ်တချို့က လက်တွေ့ပြဿနာကို ထောက်ပြကြပါသည်။ ရှမ်းပြည်တွင်လားဟူ၊ ပလောင် အစရှိသည့် အခြားလူမျိုးများနေထိုင်ကြရာ လားဟူအများစုနေထိုင်ရာကျောင်းများတွင် သင်ကြားမည့်ဘာသာသုံးခုမှာ လားဟူစာ၊ ရှမ်းစာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာသာဖြစ်သင့်ကြောင်းတင်ပြသည်။ ဗမာစာသင်ရန်မလိုဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဘာသာစကားအသုံးပြုမှုသည် နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသားရေးကိစ္စများထက်ပိုပါသည်။ ဘာသာစကားသည် လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး၏ ဆက်သွယ်ရေးကိရိယာလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပြည်နယ်များပါဝင်သည့် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်သော်လည်းကောင်းဖြစ်ပါမည်။ ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်နိုင်ငံလုံး၌ အသုံးပြုမည့် ရုံးသုံးဘာသာစကားတစ်ရပ် လိုပါသည်။ အဆိုပါ ဘုံအဖြစ်အသုံးပြုမည့် ဘာသာစကားသည် ကျောင်းသုံးဘာသာစကား ဖြစ်ရပါမည်။ မြန်မာစာသည် ရုံးသုံးဘာသာစကား ဖြစ်သင့်သည်ဟု စာရေးသူအနေဖြင့် အကြံပြုပါသည်။

စာရေးသူသည် ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ မွန်၊ ရှမ်း၊ ဝအစရှိသည့် ဒေသများမှ ကျောင်းများသို့ သွားရောက်လေ့လာပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ် (ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်) ရှိကျောင်းများမှလွဲ၍ အခြားဒေသမှ ကျောင်းအားလုံး မြန်မာစာသင်ကြပါသည်။ ကချင်ဒေသကျောင်းများတွင် သူငယ်တန်းမှ ခုနှစ်တန်းအထိ ကချင်စာ၊ သူငယ်တန်းမှ ဆယ်တန်းအထိ မြန်မာစာနှင့်အင်္ဂလိပ်စာကို သင်ပါသည်။ ကချင်ဒေသတွင် ဘာသာစကားမျိုးကွဲ (dialect) ခုနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ဂျင်းဖောဘာသာစကားကို ကျောင်းသုံးဘာသာစကားအဖြစ်အသုံးပြုပါသည်။ ကရင်နှင့် ကရင်နီကျောင်းများတွင် မိခင်ဘာသာစကားနှင့်မြန်မာစာကို ရှစ်တန်းအထိသင်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်စာသည် သူငယ်တန်းမှရှစ်တန်းအထိဒုတိယဘာသာ

စကားဖြစ်ပြီးကိုးတန်းနှင့်ဆယ်တန်းတွင် ကျောင်းသုံးဘာသာဖြစ်လာပါသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသကျောင်းများတွင် မြန်မာစာသင်သော်လည်း ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် သင်နိုင်မည့် ဆရာများလုံလောက်မှုမရှိပါ။ ထို့ပြင် မြန်မာဖတ်စာအုပ်ကိုလည်း ပြည်တွင်းတွင် သင်ကြားသည့် ပြဌာန်းစာအုပ်များကို အသုံးပြုပါသည်။ မြန်မာကလေး များသည် ကျောင်းစနေသည့်အရွယ်တွင် မြန်မာစကားပြောနေကြပြီဖြစ်ပြီး၊ ဝေါဟာရများလည်း အတော်အတန်ကြွယ်ဝနေကြပြီ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းစနေသည့် အရွယ်တွင် တိုင်းရင်းသားမိခင်ဘာသာစကားသာ ပြောကြသည့်ကလေးများ အတွက် မြန်မာဖတ်စာအုပ်မှာ ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ တိုင်းရင်းသားဒေသကျောင်းများ အတွက် မြန်မာစာကိုဒုတိယဘာသာအဖြစ် သင်ကြားသောနည်းစနစ်နှင့် စာအုပ် များလိုအပ်ပါမည်။ ကျွန်တော်နှင့် ကျွန်တော်၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်နှစ်ဦးသည် ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် ကရင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းနှင့် ကရင်နီကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ မြန်မာစာသင်ကြားမှုကို သုတေသနပြုခဲ့ပါသည်။ ရှစ်တန်းအောင်ပြီးသော ကျောင်းသား များကိုသုတေသနပြုလုပ်ရာ ကရင်နီကျောင်းသားများသည် မြန်မာစာကို ရေးနိုင်၊ ပြောနိုင်၊ ဖတ်နိုင်ကြပြီး၊ ကရင်ကျောင်းသားများမှာမူ ကောင်းကောင်းရေးနိုင်၊ ပြောနိုင်၊ ဖတ်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထူးခြားသည့်ကွာခြားချက်မှာ မြန်မာဘာသာစကားကို အသုံးပြုမှု နှင့် အလေ့အကျင့်ဖြစ်ပါသည်။ ကရင်ကျောင်းသားများသည် ရပ်ကွက်ကျေးရွာအတွင်း ကရင်ဘာသာကိုသာအသုံးပြု ပြောဆိုကြပါသည်။ ကရင်နီပြည်နယ်တွင် အချင်းချင်းနား မလည်သည့်ဘာသာစကား မျိုးကွဲ(dialect)များစွာရှိသည့်အတွက် မြန်မာစကားကို ဘုံစကားအဖြစ် အသုံးပြုကြပါသည်။

မိခင်ဘာသာစကားသင်ကြားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စာရေးသူအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များနှင့် ကျောင်းဆရာများအား မိခင်ဘာသာစကားကို ကျောင်းသုံးဘာသာ စကားအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန် မြှင့်တင်သင့်ကြောင်း အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ Prospect Burma နှင့် OSI တို့၏ အကူအညီဖြင့် နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်၌ ပညာသင်ကြားရေးအစီအစဉ်တစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၂-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ နယူးကာဆယ်တက္ကသိုလ်သို့ တိုင်းရင်းသားဒေသများမှ ကျောင်းသား ၅-ဦးကို ပညာတော်သင်စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုကို ကျောင်းသုံးဘာသာဖြစ်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များကို လေ့လာသင်ယူခဲ့ရန် မှာကြားလိုက်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျောင်းသားများက တက္ကသိုလ်တွင် အခြားနှစ်သက်ရာဘာသာရပ်များကိုသာ သင်ယူခဲ့ကြပါသည်။ ကျောင်းသားနှစ်ဦးက အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ဒုတိယဘာသာအဖြစ်သင်ကြားနည်း

ကိုလေ့လာခဲ့ပြီး၊ အခြားကျောင်းသားသုံးဦးမှာ ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲရေးဘာသာရပ်ကို သင်ယူခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်ပြောလိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများသည် ကျောင်းသုံးဘာသာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်လောက်သည်အထိ ဖွံ့ဖြိုးခြင်းမရှိသေးပါ။ ပညာရှင် များ၏ အကူအညီဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

၇.၆။ ကျောင်းသားများ၏သင်ယူမှုအပေါ်စစ်ဆေးခြင်း

ကျောင်းသားများသိသင့်သိထိုက်သည့်အခြေခံဗဟုသုတများ၊ ရှိသင့်သည့်ကျွမ်းကျင်မှု များကို သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲရာတွင် ဒေသအသီးသီးအတွက် အနိမ့်ဆုံးစံတစ်ခုထား ရှိရန် အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ ဤအခန်းတွင် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်း၏ အောင်မြင်မှုကိုတိုင်းတာသည့်စံများအကြောင်း ဆွေးနွေးပါမည်။ ကျောင်း၏အောင်မြင်မှု သည်ကျောင်းသားများ၏အောင်မြင်မှုအပေါ် တည်နေပါသည်။ စာသင်ကျောင်းများပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလှုပ်ရှားမှုသည် အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်ဆင့်ဖြင့် အကောင်အထည်ပေါ်သောစနစ်မှ ကျောင်းသားများ၏အောင်မြင်မှုရလဒ်အပေါ်အခြေခံသည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲနေပြီဖြစ်ရာ၊ ကျောင်းသားများ၏ အောင်မြင်မှုရလဒ်သည် ပို၍အရေးကြီးလာသည်။ စာမေးပွဲရမှတ်များ ကိုကျောင်းသားများ၏အောင်မြင်မှုအဖြစ် တိုင်းတာလေ့ရှိသည်။ သင်ယူမှုစနစ်သည် ရှေးဟောင်းမိရိုးဖလာသင်ယူခြင်းမှ စာသင်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များဖြင့် သင်ကြားသည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလာသည့်အချိန်မှစ၍ ကျောင်းသားများ၏အောင်မြင်မှုကို တိုင်းတာသည့် နည်းစနစ်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

သင်ယူမှုသည် အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်သည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပါဖြစ်စဉ် များမှာ သတင်းအချက်အလက်အသစ်များကိုဆည်းပူးခြင်း၊ နားလည်အောင်ကြိုးစား ခြင်း၊ လက်တွေ့တွင်အသုံးချခြင်း၊ အသေးစိတ်ကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ရှုခြင်း၊ အခြားသော အကြောင်းအရာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရှုခြင်း၊ ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဤဖြစ်စဉ်သည် ရှုပ်ထွေးနက်နဲသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဖြစ်စဉ်များ အကြားဝင်သည်။ ကျောင်းသားတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး သင်ယူမှုဖြစ်စဉ် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲမှု တူညီကြမည်မဟုတ်ပါ။ ကျောင်းသားများအား စစ်ဆေးသည့်အခါတွင် သင်ယူမှုဖြစ်စဉ် များထဲမှ အဆင့်နိမ့်ဖြစ်စဉ်များဖြစ်သော အချက်အလက်များကို သိရှိနားလည်ခြင်း အဆင့်ကိုသာ စစ်ဆေးလေ့ရှိသည်။ ဆရာနှင့်ကျောင်းသားများသည် သင်ယူမှုကိုအလေး မထားဘဲ စစ်ဆေးမှုနှင့် စစ်ဆေးခြင်း၏ရလဒ်ကိုသာ အာရုံစိုက်လျှင် ကျောင်းသားများ၏ အဆင့်မြင့်စဉ်းစားမှုကို ထိခိုက်နိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတန်းအောင်အတန်းကျ စာမေးပွဲစနစ်ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ဆယ်တန်း စာမေးပွဲအမှတ်ပေါ်အခြေခံ၍ တက္ကသိုလ်တွင်သင်ယူရမည့် ဘာသာရပ်များသတ်မှတ်ခြင်းတို့သည် မြန်မာ့ပညာရေးကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်သည်။ ဆရာ၊ ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းသားမိဘများသည် စာမေးပွဲအတွက်သာ အာရုံစိုက်ကြသည်။ ဆရာများ၏ သင်ကြားခြင်းသည် စာမေးပွဲဖြေရန်အတွက် ပြင်ဆင်ပေးခြင်းသာဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများသည် စာမေးပွဲဖြေဆိုရန်အတွက် စာများကိုအလွတ်ကျက်တော့သည်။ မြန်မာ့ပညာရေးတွင် လာဘ်ပေး၊ လာဘ်ယူမှုများ ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် ကျောင်းသားများသည် စာကိုအလွတ်ကျက်မှတ်ခြင်းပင်မပြုတော့ဘဲ၊ စာမေးပွဲတွင် ခိုးချခြင်း၊ မေးခွန်းဝယ်ယူခြင်း၊ အမှတ်ဝယ်ယူခြင်း စသည်တို့ပြုလုပ်လာကြသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ပညာရေးစနစ်ပျက်ယွင်းလာတော့သည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များတည်ထောင်သော ကျောင်းများတွင်လည်း အတန်းအောင်အတန်းချ စာမေးပွဲ စနစ်သာကျင့်သုံးသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် မယ်လဒုက္ခသည်စခန်းမှ ကျောင်းသူတစ်ဦးသည် ခြောက်တန်းစာမေးပွဲကို သုံးနှစ်ဆက်တိုက်ကျရှုံးပြီး၊ ခြောက်တန်းအောင်ရန် လေးနှစ်ကြာသည်။ အတန်းအောင်၊ အတန်းချ စာမေးပွဲစနစ်သည် ကျောင်းသားများကိုအပြစ်အဏ်စီရင်သည်နှင့်တူနေသည်။ ဤကဲ့သို့သော စာမေးပွဲစနစ်များကို ပြုပြင်သင့်သည်။ ကျောင်းသားများ၏သင်ယူမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ပြုလုပ်သည့်စစ်ဆေးမှုများကို အားပေးသင့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျောင်းသား၏အားနည်းချက်ကို တွေ့ရှိလျှင် ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ စံများထားရှိစစ်ဆေးခြင်း၊ ကျောင်းသား၏လုပ်ဆောင်ထားချက်များကို တန်ဖိုးထား အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ မှတ်တမ်းထားရှိခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

တစ်နိုင်ငံလုံးရှိကျောင်းများ အရည်အချင်းကွာခြားမှုမရှိစေရန်အတွက် ကျောင်းများ၏ အောင်မြင်မှုကို တိုင်းတာသောစာမေးပွဲများ ရှိသင့်ပါသည်။ ပညာရေးအဆင့်တစ်ခုလျှင် တစ်ကြိမ် စစ်ဆေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ မူလတန်းအဆင့်ပြီးလျှင် စာမေးပွဲတစ်ကြိမ်၊ အလယ်တန်းအဆင့်တွင် တစ်ကြိမ်၊ အထက်တန်းအဆင့်တွင် တစ်ကြိမ်၊ စစ်ဆေးနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ စာမေးပွဲရလဒ်များသည် ကျောင်းသားများ၏အတန်းတက်မှုကို မထိခိုက်စေရပါ။ အခြေခံပညာပြီးဆုံးသော ကျောင်းသားများ တက္ကသိုလ် တက်ရောက်လိုသောအခါ တက္ကသိုလ်ဘက်အဖွဲ့မှ ကြီးကြပ်စစ်ဆေးသည့် တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲများထားရှိနိုင်ပါသည်။

၇.၇။ ဆရာများ

ပညာရေးကောင်းရန် ဆရာများ၏ အရည်အချင်းပေါ်တွင် များစွာတည်မှီလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆရာများစွာတို့သည် ဆရာမဖြစ်မှီ ကြိုတင်တက်ရောက်သော သင်တန်းများဖြစ်သည့် သင်ခန်းစာပြင်ဆင်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ စာသင်ခန်းစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ သင်ကြားနည်းစနစ်အမျိုးမျိုး၊ စစ်ဆေးနည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်မှု အစရှိသည့် သင်တန်းများကို တက်ရောက်ရခြင်းမရှိဘဲ စာသင်ခန်းသို့ဝင်၍ စတင်သင်ကြားကြရသည်။ ဆရာလုပ်သက် တစ်နှစ်နှစ်နှစ် ရပြီးမှသာ အချို့ဆရာများ သင်တန်းတက်ခွင့်ရကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသည် နှစ်ပေါင်းများစွာနိမ့်ကျလာနေသည့်အတွက် ဘာသာရပ်တစ်ခုကို ကောင်းမွန်စွာ လေ့လာသင်ယူတတ်မြောက်ခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ ကျောင်းသားများကိုပြန်လည်သင်ကြားပေးရာတွင် အခက်အခဲကြုံကြရပါမည်။ နယ်စပ်ဒေသကျောင်းများတွင်လည်း အလားတူဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းဆရာများကို ဒုက္ခသည်များအတွင်းမှပင် စုဆောင်းရပါသည်။ ဒုက္ခသည်များတွင် လူငယ်ကျောင်းသားများလည်းပါဝင်ပြီး ပညာတပိုင်းတစ်ဖြင့်ထွက်လာကြသူများဖြစ်ပါသည်။ ဆရာဦးရေမလုံလောက်သဖြင့် ထိုလူငယ်များ ကျောင်းဆရာဝင်လုပ်ကြပါသည်။ မဲဆောက်တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသည့် မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားမိသားစုများ၏ကလေးများ ကျောင်းတွင်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ မူလတန်းသင်ဆရာအချို့မှာ မူလတန်းသာအောင်ပါသည်။ အလယ်တန်းသင်ဆရာအချို့မှာလည်း အလယ်တန်းအဆင့်အထိသာ သင်ယူခဲ့ဖူးပါသည်။ မြန်မာပြည်အတွင်း ကျောင်းဆရာလုပ်ခဲ့သူများနှင့် ဘွဲ့ရသူများ အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။

မြန်မာ့ပညာရေးစနစ်အတွင်း၌လည်း မူလတန်းဆရာများ၏ အဆင့်အတန်းကို အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းဆရာများထက် နိမ့်ချထားပါသည်။ အလယ်တန်းအထက်တန်းဆရာများမှာ မူလတန်းဆရာများထက် လစာပိုများပါသည်။ မူလတန်းဆရာကို ရာထူးတက်ပေးလျှင် အလယ်တန်းဆရာဖြစ်လာပါသည်။ ဤစနစ်သည် မူလတန်းဆရာနှင့် မူလတန်းပညာရေး၏အရေးကြီးမှုကို ပစ်ပယ်ထားရာရောက်ပါသည်။ အရည်အချင်းပြည့်မီသောဆရာများဖြင့် သင်ကြားမှသာလျှင် မူလတန်းကျောင်းသားများသည် အကျင့်စာရိတ္တ၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်မှု အစရှိသည့် အခြေခံကောင်းများ ရရှိနိုင်ပါမည်။ မူလတန်းဆရာများ၏ အဆင့်အတန်းကို အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းဆရာများနှင့် တန်းတူလေးစားသင့်ပါသည်။ ဆရာအတတ်သင်ကျောင်းများမှ ဆရာစုဆောင်းလျှင်လည်း မူလတန်းပညာ၊ အလယ်တန်းပညာ၊ စသည်ဖြင့် ဝါသနာပါရာကို

ရွေးချယ်သင်ကြားပေးသင့်ပါသည်။

ဆရာအတတ်သင်ကျောင်းများတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာသင်ကြားမည့် ဘာသာရပ် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် သင်ကြားသည့်နည်းစနစ် နှစ်မျိုးလုံး ကျွမ်းကျင်အောင်သင်ကြားပေး သင့်ပါသည်။ ဆရာသစ်များစုဆောင်းရာတွင် သက်ဆိုင်ရာသင်ကြားမည့် ဘာသာရပ်တွင် ဘွဲ့ရသည်အထိ သင်ယူခဲ့သူများကို စုဆောင်းသင့်ပါသည်။ ဆရာအတတ်သင်တန်းပြီး ဆုံးလျှင် သင်ကြားမည့်ဘာသာရပ်အတွက် လုံလောက်သည့်တတ်ကျွမ်းနားလည်မှု၊ သင် ကြားနည်းစနစ်များလက်တွေ့လေ့ကျင့်ထားမှု၊ တတ်မြောက်မှုစစ်ဆေးနည်းအမျိုးမျိုး၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စာသင်ခန်းစီမံခန့်ခွဲမှုများ ကောင်းစွာတတ်မြောက်ထား သင့်ပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့်၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ နယူးကာဆယ်တက္ကသိုလ်သည် သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်အသီးသီး၌ (သိပ္ပံ၊ သင်္ချာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ စသည်) ဘွဲ့ရပြီး၊ ကျောင်းဆရာ ဖြစ်လိုသူများကို ဘွဲ့လွန်ပညာရေးလက်မှတ် (PGCE) အတွက် သင်တန်းပို့ချသည်။ တက္ကသိုလ်တွင် သင်တန်းများတက်ရောက်ပြီး စာသင်ကျောင်းများတွင် လက်တွေ့ သင်ကြားမှုကိုလေ့ကျင့်ရသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကျောင်းဆရာဖြစ်လိုသူများသည် ဘွဲ့တစ်ခုခုရရှိပြီး ဆရာဖြစ်လက်မှတ်ရ စာမေးပွဲ အဆင့်သုံးဆင့်ဖြေဆိုရသည်။ အဆင့် (၁) စာမေးပွဲတွင် ဖတ်စာ၊ စာအရေးအသားနှင့် သင်္ချာကျွမ်းကျင်မှုကို စစ်ဆေးသည်။ အဆင့် (၂) စာမေးပွဲတွင် သက်ဆိုင်ရာသင်ကြားမည့်ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် သင်ကြားနည်းစနစ်များကိုစစ်ဆေးသည်။ အဆင့် (၃) စာမေးပွဲတွင် စာသင်ခန်းသင်ကြားမှု ကို လက်တွေ့သရုပ်ပြရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံဘာသာရပ်များဖြင့် ဘွဲ့ရထားပြီးသူ လူငယ်များစွာရှိသည်။ အဆိုပါလူငယ်များသည် ကျောင်းဆရာဖြစ်လိုပါက ဘွဲ့လွန်ဆရာအတတ်သင်တန်းသို့ တက်ရောက်ပြီး ဆရာဖြစ်လက်မှတ် လျှောက်ထားရန် စီစဉ်ပေးသင့်သည်။ လက်ရှိ အခြေအနေတွင် မြန်မာပြည်တွင်းနှင့် နယ်စပ်ဒေသကျောင်းများတွင် ဆရာဖြစ် သင်တန်းများ စနစ်တကျ တက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးကြားမှ ကလေးငယ်များအား သင်ကြားပေးနေသည့် ဆရာ၊ ဆရာမများအတွက်လည်း ပညာရေးဆိုင်ရာသင်တန်းများ ဆက်လက်တက်ရောက်နိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသင့်သည်။ ထိုဆရာ၊ ဆရာမများသည် တက္ကသိုလ်မှဘွဲ့မရကြသော်လည်း စာသင်ကြားသည့် အတွေ့ အကြုံကြွယ်ဝကြသည်။ ထိုအတွေ့အကြုံကို အသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။ ပညာရေးဆိုင်ရာ သင်တန်းများတက်ရောက်ပြီး ကျွမ်းကျင်သည့်လက်မှတ်ရဆရာများ ဖြစ်သည်အထိ လေ့ကျင့်ပေးသင့်သည်။

ကျောင်းဆရာများခန့်ထားခြင်း၊ ကျောင်းပြောင်းရွှေ့လျှောက်ထားခြင်း စသည်တို့သည် ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ကျောင်းများ၏အဆုံးအဖြတ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ စစ်အစိုးရလက်အောက်၌ ဆရာများခန့်ထားခြင်း၊ ကျောင်းပြောင်းရွှေ့ခြင်း၊ ရာထူးတက်ခြင်း၊ စသည်တို့သည် ဗဟိုပညာရေးဌာနမှ ကိုင်တွယ်ထားပြီး လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ မကြာခဏ တွေ့ရသည်။ ကာယကံရှင်ဆရာ၏ရွေးချယ်မှု၊ သက်ဆိုင်ရာကျောင်း၏လိုအပ်မှု အရသာဆုံးဖြတ်သင့်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့မှ အတည်ပြုပေးနိုင်သည်။

၈။ စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

၂၀၀၁-ခုနှစ်မှစ၍ ကျွန်တော်နှင့် ပညာရေးလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များသည် သင်ကြားခြင်း၊ သင်ယူခြင်းနှင့် စာသင်ခန်းပတ်ဝန်းကျင် အစရှိသော စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဆရာအတတ်သင်တန်းများမှတစ်ဆင့် အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

Thinking Classroom workshop

မြန်မာနိုင်ငံစာသင်ခန်းများသည် ကျောင်းသားများက ဆရာသင်ကြားပို့ချသမျှကိုသာ နာယူရသောအစဉ်အလာဖြစ်ပြီး၊ စာပိုဒ်များကို အလွတ်ကျက်မှတ်ပြန်ဆိုရသည်။ ဆရာများသည် စာသင်ခန်းတွင် အာဏာပိုင်များဖြစ်ပြီး ကျောင်းသားများအား စည်းကမ်းသေဝပ်ကြရန်နှင့် သင်သမျှနာခံကြရန်လိုလားသည်။ မေးခွန်းထုတ်ခြင်း၊ ကျောင်းသားအချင်းချင်း ဆွေးနွေးခြင်းကို အားမပေးကြပါ။ ကျွန်တော်တို့၏ သင်တန်းတွင် ဆရာများအား ကျောင်းသားများက မေးခွန်းမေးခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း၊ မတူသည့်အမြင်များကို တင်ပြခြင်း အစရှိသည့် တက်ကြွစွာသင်ယူမှုကိုအားပေးရန်နှင့် ကျောင်းသားများ၏ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားမှုကို မြှင့်တင်ပေးရန် ဆွေးနွေးတင်ပြပါသည်။ လက်တွေ့လည်းသရုပ်ပြပါသည်။ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားခြင်းကို မြှင့်တင်သည့်နည်းလမ်းများကို စာသင်ခန်းလက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်များအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ နိုင်ငံတကာ စာဖတ်အသင်းနှင့် OSI တို့က ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစား၍ စာရေးခြင်းနှင့်စာဖတ်ခြင်း RWCT နည်းစနစ်များကို မြန်မာနိုင်ငံသားဆရာများအတွက် မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ RWCT နည်းစနစ်များသည် ကျောင်းသားများ၏ တက်ကြွစွာသင်ယူမှုနှင့် ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားမှုကိုမြှင့်တင်ပေးရုံသာမက စာသင်ခန်းအတွင်း ဒီမိုကရေစီနည်းစနစ်

များကို ကျင့်သုံးရန်ကိုလည်း အားပေးပါသည်။ ဤနည်းစနစ်များသည် အမေရိကန်ပညာရေးတွေးခေါ်ရှင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဂျွန်ဒီရီ၏နည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။

ပညာရေးသည် လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အခြေခံနည်းလမ်းဖြစ်သည် ဟု ယုံကြည်သည်။
ဂျွန်ဒီရီ၊ ၁၈၉၇

အထက်ပါနည်းလမ်းများသည် ကျောင်းသားများအား ဆင်ခြင်သုံးသပ်တတ်ရန်၊ ကိုယ်တိုင်အားထုတ် သင်ယူရန်နှင့် ရာသက်ပန်သင်ယူသူများ ဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ် ပြင်ဆင်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုသည့်အခါ ကျောင်းသားများသည် နက်နက်နဲနဲ တွေးတောစဉ်းစားလာကြ သည်။ ရေးသားခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း၊ ဖတ်ရှုခြင်း၊ နားထောင်ခြင်းတို့တွင် ချင့်ချိန်ချိန်ရှိလာသည်။ သို့ရာတွင် လေးစားမှုကို ဖော်ပြသည်။ ကိုယ်ကိုတိုင်အတွက် သင့်မသင့် ချင့်ချိန်စဉ်းစား ရုံမက တခြားသူများအတွက်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာကြသည်။ သူတို့၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို တင်ပြသည့်အခါ အထောက်အထားခိုင်လုံအောင် တင်ပြလာတတ်ကြသည်။ အဆိုပါ RWCT နည်းလမ်းများသည် သင်ကြားခြင်း၊ သင်ယူခြင်း အဆင့်သုံးဆင့်ပါ နည်းလမ်းများဖြစ်သည်။ ပထမအဆင့်သည် သင်ခန်းစာ အသစ်ကိုမသင်မီ စတင်ပြုလုပ်သောအဆင့်ဖြစ်သည်။ သင်ယူမည့်အကြောင်းအရာ နှင့်ပတ်သက်၍ တွေ့ကြုံသိရှိဖူးသမျှကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ အကြောင်းအရာသစ်ကိုခန့်မှန်းခြင်း၊ မေးခွန်းထုတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို ပြုလုပ်သည်။ ဒုတိယအဆင့်တွင်ကျောင်းသားများသည် အကြောင်းအရာသစ်ကို ကောင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်စေရန် ပြုလုပ်သော နည်းလမ်းများပါဝင်သည်။ တတိယအဆင့်သည် ပြန်လည်ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော အဆင့်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာသစ်အပေါ် ခံစားချက်များ၊ မတူသော ရှုထောင့်အမြင် များထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် အကြံသစ်၊ ဉာဏ်သစ်များထွက်ပေါ်လာခြင်းကို အားပေးသည်။

ယူနက်စကို၏ ၂၀၀၄-ခုနှစ် ထုတ်ပြန်ကြေငြာချက်တွင် RWCT အကြောင်းပါဝင်သည်။ (www.ibe.unesco.org) ယူနက်စကို နိုင်ငံတကာပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေသည့် ‘အတူတကွနေထိုင်ရေးအတွက်သင်ယူခြင်း’ တွင် RWCT နည်းစနစ်များသည် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော ပြဿနာများကို ဆက်လက်မဖြစ်ပွားရန် တားဆီးရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရေးတို့နှင့် ကိုက်ညီကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။ RWCT

နည်းလမ်းများကို ရိုးမေးနီးယား၊ ချက်နှင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအပါအဝင် အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံ များစွာမှ ကျောင်းများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ကျွန်တော်ဦးဆောင်သည့် မြန်မာ နိုင်ငံသားများဆရာအတတ်ပညာသင်တန်းသည် RWCT နိုင်ငံတကာအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သည်။ (www.ct-net.net)

မြန်မာနိုင်ငံသားများ ဆရာအတတ်ပညာသင်တန်းမှ ပို့ချသော သင်တန်းများသည် သင်ယူမှုသဘောတရားများ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုင်ရာ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုများ၊ ပညာရေးအတွေးအခေါ်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးသမိုင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် ဝေဖန်ပိုင်းခြား စဉ်းစားတွေးခေါ်သည့် စာသင်ခန်းနည်းစနစ်များကို သရုပ်ပြပါသည်။ သင်ခန်းစာစီစဉ်ခြင်း၊ စာသင်ခန်း စီမံခန့်ခွဲမှုတို့လည်း ပါဝင်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာစွမ်းရည်၊ ကွန်ပျူတာစွမ်းရည်တို့ကိုလည်း မြှင်တင်ပေးသည်။ သင်တန်းများစတင်သည့် အစော ပိုင်းနှစ်များတွင် ဒုက္ခသည်စခန်းများမှ အခြေခံပညာပြီးဆုံးပြီး ဆရာဖြစ်လို သူများကို ချင်းမိုင်မြို့သို့ခေါ်ယူ၍ ခြောက်လသင်တန်းပို့ချသည်။ သင်တန်းပြီးသောအခါ စခန်းသို့ ပြန်၍ ဆရာလုပ်ကြသည်။ ဒုက္ခသည်စခန်းမှ သင်တန်းသားများကို ခေါ်ယူသင်တန်းပေး ရာ၌ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပို၍ခက်ခဲလာသဖြင့် သင်တန်းပုံစံ ပြောင်းလဲပို့ချသည်။ ဒုက္ခသည်စခန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများမှစာသင်ကြားသည့်အတွက် အကြံပြုလည်းရှိပြီး ဆောင်နိုင်မှုအရည်အချင်းလည်းရှိပြီး၊ အခြားဆရာများအား ပြန်လည်ပို့ချနိုင်မည့်သူများ ကိုချင်းမိုင်မြို့သို့ခေါ်၍ သင်ကြားနည်းစနစ်များကို လေ့ကျင့်စေပြီး၊ အဆိုပါနည်းစနစ်များကို ပြန်လည်ပို့ချရန် နည်းလမ်းများကိုပါ ပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါဆရာများဒေသပြန်၍ အခြား ဆရာများအားပြန်လည်ပို့ချကြသည်။ ကချင်ဒေသရှိကျောင်းများနှင့်မဲဆောက်ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားများကျောင်းမှ ဆရာများဆင့်ပွားသင်တန်းရကြသည်။ ကရင်နီဒုက္ခသည် စခန်းနှစ်ခုတွင် ချင်းမိုင် RWCT သင်တန်းဆင်းဆရာများက RWCT နည်းစနစ်များကို စခန်းတွင်းရှိ အခြားဆရာများကို ဆင့်ပွားပို့ချသည်။ ကရင်ဒုက္ခသည်စခန်းများအ တွက် ကရင်ပညာရေးဌာန (KED)နှင့် ဒတ် အင်ဂျီအို (ZOA) တို့ပူးတွဲပြုလုပ်သည့် ကရင်ပညာရေးလုပ်ငန်းမှ သင်တန်းဆရာများသည် RWCT နည်းစနစ်များနှင့် ပြန်လည်ပို့ ချနည်းများကို တက်ရောက်ကြပြီး ကရင်စခန်းခုနှစ်ခုတွင် ဆင့်ပွားပို့ချသည်။ ၂၀၀၆-ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအရ ကရင်ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ဆရာ၊ ဆရာမပေါင်း ၇၀၀ ကျော် RWCT သင်တန်းများပြီးဆုံးကြောင်း သိရသည်။

၂၀၀၅-ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းမှ ပုဂ္ဂလိကကျောင်း၊ ပရဟိတကျောင်းနှင့် ဘုန်း တော်ကြီးမူလတန်းကျောင်းများမှ ဆရာ၊ဆရာမများကို ချင်းမိုင်မြို့သို့ဖိတ်ခေါ်၍

RWCT နည်းစနစ်များကို ပို့ချသည်။ ဆင့်ပွားပို့ချနည်းများကိုလည်းပေးသည်။ သင်တန်းပြီးဆုံးသောအခါ အဆိုပါဆရာများပြည်တွင်းပြန်၍ အခြားဆရာများအား ဆင့်ပွားသင်တန်းပို့ချသည်။ ကျွန်တော်နှင့် အခြားလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဆရာများသည် ကချင်ဒေသသို့ တရုတ်ပြည်မှတစ်ဆင့် သွားရောက်ပြီး RWCT သင်တန်းများပို့ချသည်။ သုံးကြိမ်ပို့ချပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းရှိ မြန်မာရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ကလေးများအတွက် ဖွင့်လှစ်ထားသောကျောင်းများ တည်ရှိရာ မဲဆောက်မြို့၊ ဖူးခက် ခေါင်လတ်ဒေသ နှင့် ဘန်ကောက်မြို့အနီး မဟာချိုင်ဒေသများသို့ သွားရောက်ပြီး RWCT တစ်ပါတ်သင်တန်းများပို့ချသည်။ ၂၀၀၁-ခုနှစ်မှ ၂၀၀၆-ခုနှစ်အထိ သင်တန်းပြီးဆုံးသူများမှာ ချင်းမိုင်မြို့သင်တန်းမှ ဆရာ၊ဆရာမ (၁၆၀)၊ ဒေသဆိုင်ရာသင်တန်းများမှ (၂၀၀) နှင့် ဆင့်ပွားသင်တန်းများမှ (၁၂၀၀) စုစုပေါင်း ဆရာ၊ ဆရာမ (၁၆၀၀) ခန့် RWCT သင်တန်းများရရှိကြသည်။ သင်တန်းဆင်းဆရာများက ဤနည်းစနစ်များကို အသုံးပြု၍ သင်ကြားကြသဖြင့် ကျောင်းသားကျောင်းသူ (၄၀၀၀၀) ခန့်တက်ကြွစွာသင်ယူခြင်း၊ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းနည်းစနစ်များဖြင့် သင်ယူကြရသည်။

အထက်ပါသင်တန်းများပို့ချနိုင်ခြင်းမှာ ပညာရေးလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု၊ စေတနာအလျောက်ကူညီကြသော အမေရိကန်၊ ကနေဒါနှင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခများ၊ အလှူရှင်များ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပါမောက္ခဆရာများသည် တက္ကသိုလ်အားလပ်ရက်များအတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သူတို့ကိုယ်တိုင် ကျခံသောစရိတ်ဖြင့် သင်တန်းတွင်လာရောက်ပို့ချပါသည်။ လန်ဒန်အခြေစိုက် Prospect Burma၊ စကော့တလန်အခြေစိုက် မြန်မာကျောင်းသားများ ပညာသင်ဆုပေးရေးအဖွဲ့ (BEST)၊ ဟောင်ကောင်အခြေစိုက် Pam Baker၊ စင်ကာပူအခြေစိုက် Richard Hui၊ နယူးရောက်အခြေစိုက် OSI၊ အီတလီအခြေစိုက် နယ်ခြားမဲ့ကူညီရေးအဖွဲ့နှင့် စေတနာရှင်များက ငွေကြေးထောက်ပံ့ကူညီကြပါသည်။

RWCT နည်းစနစ်များသည် စာသင်ခန်းအတွင်း ဆရာများ၏အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ပြောင်းလဲစေပါသည်။ ဆရာများသည် စာသင်ခန်းအတွင်း အာဏာပိုင်များအဖြစ် ရပ်တည်ခြင်းမပြုတော့ဘဲ ကျောင်းသားများ၏ သင်ယူမှုကို လမ်းညွှန်မှုပေးသည့် အတွေးအခေါ်ရှိသော ဦးဆောင်သူများဖြစ်လာသည်။ စာသင်ခန်းများသည်လည်း ကျောင်းသားများ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားသော သင်ယူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်လာသည်။ ဤနည်းစနစ်များဖြင့် စာသင်ခန်းသည် ဒီမိုကရေစီနည်းစနစ်များ လေ့ကျင့်ရာနေရာ

ဖြစ်လာသည်။ ဤအလေ့အကျင့်များသည် ကျောင်းသားတစ်ဦးစီအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ပိုမိုကောင်းမွန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတရပ်ဖြစ်လာရန် အခြေခံကောင်းများကိုပေးပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများတွင် စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ရန်အတွက် RWCT နည်းစနစ်များကို အသုံးပြုသင့်ပါသည်။ RWCT သင်တန်းဆင်းပြီးသော ဆရာများသင်ကြားပို့ချသည့် စာသင်ခန်းများသို့ ကျွန်တော်သွားရောက်လေ့လာကြည့်ရှုပါသည်။ ကျောင်းသားများ၊ ဆရာများပါ နည်းစနစ်အသစ်များဖြင့် ပျော်ရွှင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

စာသင်ခန်းပတ်ဝန်းကျင်ကို ပြောင်းလဲပစ်ရန်လည်း အားပေးပါသည်။ မြန်မာစာသင်ခန်းများ၏ အစဉ်အလာဖွဲ့စည်းပုံမှာ ကျောင်းသားများက ဆရာဘက်သို့မျက်နှာမူ၍ ထိုင်ရပြီး၊ ဆရာကသာ စာသင်ခန်းတွင် သင်ကြားသူဖြစ်ပြီး၊ ကျောင်းသားများက သင်သမျှနာယူရသည်။ စာသင်ခန်းအတွင်း ထိုင်ခုံနေရာများ ရွှေ့ပြောင်း၍ နှစ်ဦးတွဲ ဆွေးနွေးခြင်း၊ လေးငါးယောက်ပါဝင်သည့် စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးခြင်း စသည့်ကျောင်းသားများ အချင်းချင်း အပြန်အလှန်သင်ယူသည့် နည်းစနစ်များကို အားပေးပါသည်။ စက်ဝိုင်းပုံဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆရာသည်လည်း ဆွေးနွေးသူတစ်ဦးအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်သည်။ ကျောင်းသားများ စုပေါင်းသင်ယူနေစဉ်တွင် ဆရာကဦးဆောင်လမ်းညွှန်သူအဖြစ် ကျောင်းသားများ၏ကိုယ်တိုင်သင်ယူမှုကို ကူညီသည်။ ကျောင်းသားကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲထားသော ပန်းချီ၊ ကာတွန်းများ၊ ရေးထားသောကဗျာ၊ ဆောင်းပါး၊ ဝတ္ထုစသည်တို့ကို စာသင်ခန်းအတွင်း ပြသထားရန်ကိုလည်း အားပေးပါသည်။

ဤသို့လုပ်ဆောင်ချက်သည် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် သူတို့၏သင်ယူမှုကို ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်စေပြီး စာသင်ခန်းသည် သူတို့၏ သင်ယူမှုပတ်ဝန်းကျင် ဖြစ်စေသည်။ ဤကဲ့သို့သော စာသင်ခန်းဖွဲ့စည်းပုံများကို ကျွန်တော်သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ ကျောင်းများတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများသည် ကျောင်းသားစဝရံကို တပြိုင်နက် သင်ကြားနေကြပါသည်။ ကျောင်းသားများ စုပေါင်းသင်ယူခြင်း၊ အုပ်စုငယ်များဖွဲ့၍ဆွေးနွေးခြင်း စသည်တို့ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် စာသင်ခန်းတစ်ခုအတွင်း ကျောင်းသား၃၀ထက်မကျော်လျှင် ပို၍နိုင်နိုင်နင်းနင်းရှိပါသည်။ လတ်တလောအခြေအနေတွင် ဆရာဦးရေ မလုံလောက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စာသင်ခန်းအဆောက်အဦ မပြည့်စုံသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စာသင်ခန်းတစ်ခုအတွင်း ကျောင်းသားဦးရေလျော့ချရန် အခက်အခဲရှိနိုင်ပါသည်။

ကျောင်းသားဦးရေများသော စာသင်ခန်းများလည်း ဝေဖန်ပိုင်းခြား စဉ်းစားသော စာသင်ခန်းအဖြစ် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ နှစ်ဦးတွဲဆွေးနွေးခြင်း၊ အုပ်စုငယ်များဖွဲ့၍ ဆွေးနွေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများတွင် မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းအားလုံးသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး စာသင်ခန်းတစ်ခုတည်း၌သာ သင်ယူရပါသည်။ ဘာသာရပ်ဆရာများက စာသင်ခန်းများလှည့်၍ သင်ကြားပါသည်။ တခါတရံသာ သိပ္ပံဓာတ်ခွဲခန်းသို့ သွားရပါသည်။ အမေရိကန်ကျောင်းများတွင် မူလတန်းအဆင့်၌ အတန်းဆရာတစ်ဦးက ဘာသာရပ်အားလုံးကို တာဝန်ယူသဖြင့် ကျောင်းသားများ စာသင်ခန်းတစ်ခုတည်းတွင် သင်ယူရပါသည်။ အကူဆရာများ၊ ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်သူဆရာများက အတန်းဆရာကို ကူညီပါသည်။ အားကစား၊ အနုပညာအချိန်များ၌ အခြားစာသင်ခန်းသို့ သွားရောက်သင်ယူရပါသည်။ အလယ်တန်းကျောင်းသားများအတွက်မူ ဘာသာရပ်အသီးသီးအတွက် စာသင်ခန်း သီးခြားစီရှိပါသည်။ ဥပမာ သိပ္ပံ၊ ပထဝီ၊ သမိုင်း စသည်ဖြင့် ဘာသာရပ်တာဝန်ခံဆရာက သက်ဆိုင်ရာ စာသင်ခန်းတွင် သင်ကြားပါသည်။ ကျောင်းသားများက ဘာသာရပ်တစ်ခုစီအတွက် သက်ဆိုင်ရာစာသင်ခန်းများသို့ သွားရောက်သင်ယူရပါသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ စာသင်ခန်းတွင် သက်ဆိုင်ရာ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ စုဆောင်းထားရှိနိုင်ပါသည်။ ကျောင်းသားများလည်း တစ်ချိန်ပြီးတစ်ချိန် စာသင်ခန်း များပြောင်းရွှေ့ရသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်လှုပ်ရှားမှုလည်း ရပါသည်။

စတုတ္ထတန်းကျောင်းသားများကို ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ထားသည့် သင်္ချာပန်းချီကား

စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြောင်းလဲမှုလုပ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ စာသင်ခန်းကို ဒီမိုကရေစီပတ်ဝန်းကျင် ဖန်တီးခြင်းဖြစ်သည်။ စာသင်ခန်းအတွင်း ဒီမိုကရေစီအလေ့အကျင့်များကို ပျိုးထောင်ခြင်းအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုလေးစားလိုက်နာသော နိုင်ငံသားကောင်းများ တိုးပွားလာပေမည်။ စာသင်ခန်းအဆင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ‘စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်း’ (thinking classroom) ဟု ကျွန်တော်တို့ အမည်ပေးထားပါသည်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်းနည်းလမ်းများကို ဘာသာရပ်အသီးသီး၊ အတန်းအသီးသီးတွင် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ တည်ဆဲဖြစ်သောမည်သည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့်မဆို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ဝေဖန်ပိုင်းခြား စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်းနည်းလမ်းများသည် သင်ကြားသည့်နည်းစနစ်များသာဖြစ်ပြီး မည်သည့် ဖတ်စာနှင့်မဆို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများမှ တည်ထောင်သော ကျောင်းများသည် မြန်မာစစ်အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို အသုံးမပြုဘဲ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပြုပြင်ရေးဆွဲကြပါသည်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်းနည်းလမ်းများသည် တိုင်းရင်းသားဒေသကျောင်းများအတွက်လည်း ကိုက်ညီပါသည်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်းလှုပ်ရှားမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းများအတွက် ထူးခြားသော အပြောင်းအလဲတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ‘ဝေဖန်ပိုင်းခြား စဉ်းစားခြင်း’သည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အသစ်အဆန်းမဟုတ်ပါ။ ဤနည်းစနစ်သည် ဗုဒ္ဓ၏သင်ကြားနည်း စနစ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ ကာလာမသုတ်တွင် အထင်အရှားတွေ့နိုင်ပါသည်။

စဉ်းစားတွေးခေါ်သည့် စာသင်ခန်းများတွင် ကျောင်းသားများအား တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မတူသည့် အမြင်ရှုထောင့်များကို ထွက်ပေါ်ခွင့်ပေးပါသည်။ သို့ရာတွင်အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ မည်သည့်အဖြေကမှန်သည် မည်သည့်အဖြေကမှားသည်ဟူ၍ အမှားအမှန်သတ်မှတ်ချက်မရှိပါ။ ဆွေးနွေးသူအားလုံး အတူတကွ သဘောတူညီမှုမရဘဲ အမြင်အယူအဆကွဲလွဲနေပါက တန်ဖိုးမျဉ်းတစ်ခုတည်ဆောက်၍ သိသိသာသာ ကွဲလွဲသည့် အမြင်နှစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုသူများ မျဉ်း၏တဖက်စီတွင် နေရာယူစေပါသည်။ ကျန်လူများက တန်ဖိုးမျဉ်းပေါ်ရှိ အယူအဆချင်း နီးရာဘက်တွင် နေရာယူစေပါသည်။ တန်ဖိုးမျဉ်းသည် စိတ်ကူးဖြင့် တည်ဆောက်ထားသောမျဉ်းသာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျောင်းသားများ တစ်ဦး၏အမြင်ကိုတစ်ဦး တန်ဖိုးထားလေးစားတတ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ကျောင်းသားများ ဝေဖန်ပိုင်းခြားစဉ်းစားသည့် အလေ့အကျင့်ရလာလျှင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ကျောင်းသင်ခန်းစာတွင် ထည့်သွင်းဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ- မွန်မြန်မာ အနှစ်လေးဆယ်စစ်ပွဲကဲ့သို့

သော ဘက်ရှိသည့် အငြင်းပွားဖွယ်သမိုင်းများကို စာသင်ခန်းအတွင်း၌ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ရန်ဘက်မဖြစ်ဘဲ ဆွေးနွေးနိုင်ပါမည်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်သည့် စာသင်ခန်းတွင် အသုံးပြုသောဖတ်စာများမှာ ကိုးကားရန်သက်သက်မျှသာဖြစ်ပါသည်။ အလွတ်ကျက် မှတ်ထားရန်မလိုပါ။ ဤသို့သဘောထားလျှင် မည်သည့်ဘက်မှရပ်တည်၍ ရေးထားသော စာမဆို စာသင်ခန်းတွင် ဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။ ကျောင်းသားများက စိတ်ဝင်စားလျှင် သုတေသနပြု၍လေ့လာနိုင်ပါသည်။ သမိုင်းအတွေ့အကြုံရှိသူများကို လူတွေ့ မေးမြန်း၍လည်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။ ကျောင်းသားများသည် သမိုင်းသင်ခန်းစာကို သမိုင်းသုတေသီများသဖွယ် လေ့လာသင်ယူသင့်ပါသည်။

မကြာမီက အမေရိကန်နှင့်အင်္ဂလန်နိုင်ငံတို့တွင် ဖန်ဆင်းမှု (creation) ကို သိပ္ပံဘာသာ ရပ်တွင်ထည့်သွင်း သင်သင့်၊ မသင်သင့် အငြင်းပွားနေကြပါသည်။ ကမ္ဘာလောကနှင့် လူသတ္တဝါများကို ဘုရားသခင်ကဖန်ဆင်းသည် ဟူသောအဆိုနှင့် ဒါဝင်၏ အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု သဘောတရားတို့သည် အငြင်းပွားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဝေဖန်စဉ်းစားသောစာသင်ခန်းများတွင် ဤကဲ့သို့သော အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စများလည်း ထည့်သွင်းဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျောင်းသားအချင်းချင်းတစ်ဦး၏အမြင်ကို တစ်ဦးကလေးစားကြရန် သတိပေးထားရပါမည်။ မိမိ၏အယူအဆကို ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ဆက်လက်ဆုတ်ကိုင်ထားနိုင်ပြီး အခြားဘက်မှ အယူအဆကို နှစ်သက်လျှင်လည်း အချိန်မရွေး ဘက်ပြောင်းနိုင်ပါသည်။

၉။ အကြံပြုချက်များ

ကျွန်တော်အကြံပြုထားသော ပညာရေးကဏ္ဍများမှာ ပညာရေးမူဝါဒ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား၊ တတ်မြောက်မှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စံထားစစ်ဆေးမှုများ၊ အတန်းစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ မသင်မနေရပညာရေးစနစ်၊ ဆရာများနှင့် စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာ ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတို့ဖြစ်သည်။ ဤအကြံပြုချက်များကို ဒေသအခြေအနေလိုအပ် ချက်များအရ ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။

၉.၁။ ဒေသအလိုက်ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံဒေသအသီးသီးတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာပညာရေး လုပ်ကိုင်ခွင့် ရှိသင့်သည်။

- ❖ ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် လွတ်လပ်စွာ ကျောင်းများတည်ထောင်ခွင့် မိမိတို့၏ လိုအပ်ချက်၊ ဦးစားပေးမှုနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများအရ သင်ကြားခွင့်ရှိသင့်သည်။
- ❖ ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်းရှိ အခြားလူမျိုးစုများသည်လည်း လွတ်လပ်စွာ ကျောင်းများ တည်ထောင်ခွင့်၊ မိမိတို့၏လိုအပ်ချက်၊ ဦးစားပေးမှုနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများအရ သင်ကြားခွင့်ရှိသင့်သည်။
- ❖ ပညာရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများ၊ ဆရာများ၊ မိဘများပါဝင်သည့် နိုင်ငံသား များသည်လည်း လွတ်လပ်စွာ ကျောင်းများတည်ထောင်ခွင့်၊ မိမိတို့၏လိုအပ် ချက်၊ ဦးစားပေးမှုနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများအရ သင်ကြားခွင့်ရှိသင့်သည်။
- ❖ ဗဟိုအစိုးရပညာရေးဌာနသည် ဒေသအသီးသီးမှ လိုက်နာရန်စံများကို သတ်မှတ် ရာတွင် အနိမ့်ဆုံးစံများသာဖြစ်သင့်သည်။

၉.၂။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း

- ❖ ပြည်နယ်အသီးသီးသည် ဗဟိုအစိုးရမှချမှတ်သော အနိမ့်ဆုံးစံများကိုအခြေခံ၍ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်မူဝါဒများကိုချမှတ်သင့်သည်။
- ❖ ဒေသဆိုင်ရာ ပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့များနှင့် ကျောင်းများသည် ပြည်နယ်အစိုးရမှ ရေးဆွဲသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် မူဝါဒများကို အခြေခံ၍ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ရေးဆွဲသင့်သည်။
- ❖ ကျောင်းများနှင့်ဆရာများသည် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းလိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီသော ဖတ်စာအုပ်များကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသင့်သည်။

၉.၃။ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား

- ❖ ပြည်နယ်အသီးသီးရှိကျောင်းများတွင် ကျောင်းသုံးဘာသာစကားနှစ်မျိုးထားရှိ သင့်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အများသုံးဘာသာစကားတစ်ခုနှင့် မြန်မာဘာသာတို့ ဖြစ်သင့်သည်။
- ❖ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များကသာ ဒေသဆိုင်ရာ ကျောင်းသုံးဘာသာစကား တစ်ခုကို ရွေးချယ်ခွင့် ရှိသင့်သည်။
- ❖ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ဒုတိယဘာသာအဖြစ် မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းကျောင်းအားလုံး၌ သင်ကြားသင့်သည်။

၉.၄။ တတ်မြောက်မှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စံညွှန်းထားရှိစစ်ဆေးခြင်း

- ❖ ကျောင်းသားများ၏ သင်ယူမှုကိုအားဖြည့်ရန်အတွက် “သင်ယူမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း စစ်ဆေးခြင်း” ကို စဉ်ဆက်မပြတ်ပြုလုပ်သင့်သည်။
- ❖ စံညွှန်းထားရှိစစ်ဆေးခြင်း (standardized test) ကို အတန်း အဆင့် တစ်ခုလျှင် တစ်ကြိမ်၊ မူလတန်းအဆင့်တွင်တစ်ကြိမ်၊ အလယ်တန်းအဆင့်တွင်တစ်ကြိမ်၊ အထက်တန်းအဆင့်တွင်တစ်ကြိမ်၊ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် စစ်ဆေးသင့်သည်။ ထိုစစ်ဆေးမှုသည် ကျောင်းတစ်ခု၏ ပညာရေးအဆင့်အတန်းကို တိုင်းတာရန်သာဖြစ်သင့်သည်။ ထိုစာမေးပွဲရလဒ်ဖြင့် ကျောင်းသားများအား အတန်းချခြင်း၊ အဆင့်လျှော့ချခြင်း မပြုလုပ်သင့်ပါ။

၉.၅။ စာသင်ကျောင်းဖွဲ့စည်းပုံနှင့် မသင်မနေရပညာရေး

- ❖ အခြေခံပညာပြီးဆုံးရန် ၁၂ နှစ် သင်ကြားသင့်သည်။ မူလတန်းတွင် ၅ နှစ်၊ အလယ်တန်းတွင် ၄နှစ်၊ အထက်တန်း ၃ နှစ်၊ (၅- ၄- ၃) စနစ်ဖြစ်သင့်သည်။
- ❖ ပြည်နယ်အားလုံးတွင် မသင်မနေရပညာရေးစနစ်ကို ၉ နှစ် သတ်မှတ် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

၉.၆။ ဆရာများနှင့် ဆရာဖြစ်လက်မှတ်များ

- ❖ ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် ဆရာဖြစ်လက်မှတ်များအတွက် စံညွှန်းထားရှိသင့်သည်။
- ❖ လက်ရှိသင်ကြားနေသော ဆရာများနှင့် အသစ်ထပ်မံစုဆောင်းသည့် ဆရာအားလုံးသည် သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်များအပြင် သင်ကြားနည်းစနစ်များ ကျွမ်းကျင်မှုရှိစေရန်အတွက် ဆည်းပူး လေ့လာ သင်ယူနိုင်ရန် အထောက်အကူပေးသင့်သည်။
- ❖ မူလတန်းဆရာများနှင့် အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းဆရာများကို အဆင့်တူ သတ်မှတ်သင့်သည်။ ဆရာများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုအရ နှစ်သက်ရာ ပညာရေးအဆင့်ကို ရွေးချယ်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- ❖ ဆရာများခန့်ထားခြင်းကို ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသင့်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာပညာရေးဘုတ်အဖွဲ့မှ အတည်ပြုပေးသင့်သည်။

၉.၇ ။ စာသင်ခန်းအဆင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

- ❖ အတန်းအဆင့်အသီးသီး၊ ဘာသာရပ်အသီးသီးတွင် စဉ်းစားတွေးခေါ်သော စာသင်ခန်းများ ဖန်တီးခြင်းအားဖြင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို စတင်သင့်သည်။
- ❖ စာသင်ခန်းအရွယ်အစားကို ကျောင်းသား (၃၀) အထိလျှော့ချသင့်သည်။

၁၀။ ကြုံတွေ့နိုင်သည့်အခက်အခဲနှင့်အတားအဆီးများ

ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ရာတွင် ကြုံတွေ့နိုင်သည့် အခက်အခဲနှင့် အတားအဆီးများကို ဤကဏ္ဍတွင်တင်ပြဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါသည်။ ၂၀၀၇-ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံရောက် ဒီမိုကရေစီရေး ကြိုးပမ်းနေကြသည့် မြန်မာမိတ်ဆွေများနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးပွဲနှင့် အလွတ်သဘောဆွေးနွေးပွဲများမှ အငြင်းပွား ဖွယ်ကိစ္စများကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အဆိုပါ အငြင်းပွားနိုင်သည့် ကိစ္စများမှာ ဗဟိုမှအာဏာကို ဒေသဆိုင်ရာများသို့လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ဒေသ အသီးသီး၌လုပ်ရည်ကိုင်ရည်ရှိသူ နည်းပါးခြင်း၊ အချို့ဒေသများတွင် ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်း ရှိမည်ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာသာစကားသင်ကြားမှုဆိုင်ရာကိစ္စများ၊ အားလုံးလိုက်နာရမည့် အချက်များ၊ တန်ဖိုးထားမှုများစသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများဖွင့်လှစ်သည့် စာသင်ကျောင်းများ အပါအဝင် ဘာသာရေးနှင့် ပညာရေးဆက်စပ်မှုကိစ္စမှာလည်း အငြင်းပွားနိုင်ပါသည်။

ကျွန်တော်သည် ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဒေသအလိုက် ဆုံးဖြတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို အားပေးထောက်ခံသူဖြစ်သော်လည်း၊ မူဝါဒဆိုင်ရာကိစ္စနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများအတွက် ဗဟိုအစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍအတွက်လည်း နေရာပေးသင့်ကြောင်းအကြံပြုလိုပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရ (သို့မဟုတ်) ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် မူဝါဒဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာကိစ္စအတွက် တာဝန်ရှိပြီး၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေပေးသူလည်းဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရပညာရေးဌာနသည် ပညာရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပြည်နယ်အသီးသီးသို့ခွဲပေးရာတွင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးသူဖြစ်ပြီး ဒေသဆိုင်ရာ ပညာရေးဌာနများမှ ဒေသလိုအပ်ချက်နှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်လည်း ပံ့ပိုးကူညီသူဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရပညာရေးဌာနသည် ပြည်နယ်အသီးသီးမှလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် အနိမ့်ဆုံးစံများသတ်မှတ်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့မှသာ ဗဟိုအစိုးရ၏

အခန်းကဏ္ဍလည်းပါဝင်၊ ဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့်လည်းကိုက်ညီပြီး၊ ပညာရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် တစ်နိုင်ငံလုံး၏လိုအပ်ချက်နှင့်လည်း ကိုက်ညီမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါအနိမ့်ဆုံးစံများသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ကဏ္ဍလည်းပါဝင်ပြီး ဒေသဆိုင်ရာ အသီးသီးအတွက်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ ဆရာဖြစ်လက်မှတ်ပေးအပ်ခြင်းကိစ္စသည်လည်း ဗဟိုအစိုးရမှချမှတ်သည့် အနိမ့်ဆုံးစံများတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်ပြီး ပြည်နယ်အသီးသီးမှလည်း ဒေသလိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် ရှိရပေမည်။ ကျွန်တော်၏ အကြံပြုချက်များတွင် လူမျိုးစုပြည်နယ်များအတွင်းရှိ လူမျိုးစုဒေသအသီးသီးသည်လည်း ကျောင်းတည်ထောင်ခွင့်နှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာကိစ္စများကို ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသင့်ကြောင်း အထက်တွင် အကြံပြုထားပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်ရှိအနေအထား၌ အဆိုပါလူမျိုးစုဒေသအချို့သည် ကျွမ်းကျင်သူနည်းပါးခြင်း၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ခက်ခဲနက်နဲသောကိစ္စများကို နားမလည်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ကျောင်းတည်ထောင် ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်နိုင် ကြမည်မဟုတ်ပါ။ ဤအခြေအနေမျိုးတွင် ဗဟိုအစိုးရ (သို့မဟုတ်) ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ခက်ခဲသောဒေသများသို့ ဘဏ္ဍာရေးအကူအညီနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများစေလွှတ်ပေးသင့်ပါသည်။

ဒေသအလိုက် ပညာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ရှိသည့်စနစ်တွင်၊ ပြည်နယ်အသီးသီး၊ ဒေသအသီးသီးသည် ကျောင်းတည်ထောင်၍ မိမိတို့ဒေသရှိကလေးများကို အဆိုပါဒေသ၏ ဦးစားပေးမှု၊ တန်ဖိုးထားမှုနှင့် လိုအပ်ချက်များအရ သင်ကြားပေးသင့်ကြောင်း အကြံပြုခဲ့ရာ မေးခွန်းများပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းနေထိုင်ကြသည့် နိုင်ငံသားအားလုံးနှင့်ဆိုင်သည့် ဘုံတန်ဖိုးများမရှိသင့်ဘူးလား ဟူသောမေးခွန်းဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်၏အဖြေမှာ ဘုံတန်ဖိုးများ ဆက်လက်ထားရှိသင့်ပါသည်။ ဘုံတူညီသည့် တန်ဖိုးများကို ဗဟိုအစိုးရမှတာဝန်ယူဖော်ပြ၍ ဒေသဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများအတွက်လည်း နေရာချနားထားရပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးတွင် ကြွယ်ဝသော ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများ ရှိပါသည်။ လက်ရှိစစ်အစိုးရမှ တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် ဗဟိုအစိုးရ၏လိုအပ်ချက်များက နေရာအများဆုံးယူထားပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏လိုအပ်ချက်များအတွက် နေရာမရှိပါ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအသီးသီးမှ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိလျှင်၊ သူတို့တန်ဖိုးထားသော ရိုးရာအစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုများ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်နေရာ ရှိပေမည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်ဒေသအသီးသီးမှလည်း ဗဟိုအစိုးရမှချမှတ်သော အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဘုံတန်ဖိုးများနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး၏လိုအပ်ချက်များကိုလည်း

လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အတန်းအဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ နှစ်စဉ်ကျောင်းတက်ရက်၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင်ပါဝင်ရမည့် အခြေခံအကြောင်းအရာများ၊ ပညာရေး အထူးလိုအပ်ချက်ရှိသောကလေးများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်အချက်များ စသည့်ကိစ္စရပ်များတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးလိုက်နာရန်မူများ ချမှတ်ထားသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအဆက်အစပ်ရှိပြီး၊ ကျောင်းသားများအတွက်လည်း တန်းတူအခွင့်အရေးရှိပေမည်။ ဘုံတန်ဖိုးထားမှုများတွင် အားလုံးလိုက်နာသင့်သည့် ဒီမိုကရေစီအလေ့အကျင့်များလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ နိုင်ငံသားပညာရေးကဲ့သို့သော လူမှုရေး၊ စာရိတ္တမြှင့်တင်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးလေ့လာမှုပါဝင်သည့် ဘာသာရပ်များကို ပြည်နယ်အသီးသီး ကျောင်းအသီးသီး၌ သင်ကြားပေးသင့်ပါသည်။ အင်္ဂလန် နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားပညာရေးကို ဘာသာရပ်တစ်ခု အနေဖြင့်သင်ကြားပါသည်။ အခြားနိုင်ငံအတော်များတွင် နိုင်ငံသားပညာရေးကို လူမှုရေးဘာသာရပ်များတွင် ထည့်သွင်းသင်ကြားပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရမှ အနိမ့်ဆုံးစံများ သတ်မှတ်ရာတွင် နိုင်ငံသားပညာရေးကို ပြည်နယ်အသီးသီး၊ ကျောင်းအသီးသီး၌ သင်ကြားရန် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။

ဘာသာစကားဆိုင်ရာကိစ္စသည် နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာ စသည့်တို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေသဖြင့် ပို၍ခက်ခဲသော ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ “ဘာသာစကား ကွယ်ပျောက်လျှင်၊ လူမျိုးပါပျောက်မည်”ဟု မြန်မာနိုင်ငံသားများက ပြောဆိုလေ့ ရှိပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့သည် စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် မိမိတို့၏ ဘာသာစကားကိုဖွံ့ဖြိုးခွင့်မရကြပါ။ ဘာသာစကားအချို့သည် ကျောင်းသုံးဘာသာ အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည့်အဆင့်အထိ မဖွံ့ဖြိုးသေးပါ။ သို့ရာတွင် လူမျိုးအသီးသီး၌ သူတို့၏ဘာသာစကားကိုသင်ကြားရန် အခွင့်အရေးရှိသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားဆိုင်ရာတက္ကသိုလ်၊ ဌာနများဖွင့်လှစ်တည်ထောင်၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များအားလုံး၏ ဘာသာစကားများကိုထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ဆောင် ရွက်ခြင်းများ ပြုသင့်ပါသည်။ ဒေသတစ်ခုတွင် ဘာသာစကားတစ်ခုထက်ပို၍ရှိနေပါ လျှင်၊ မည်သည့်ဘာသာစကားကို ကျောင်းသုံးဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုမည် ဟူသည့် အဆုံးအဖြတ်သည် ဒေသဆိုင်ရာအဆုံးအဖြတ်သာဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထို့ အပြင် ဘာသာစကားတစ်ခုကို မည်သည့်အတန်းအဆင့်အထိ သင်မည်ကိုလည်း ဘာသာစကား၏ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလိုက်၍ ဒေသမှသာ ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသတစ်ခုတွင် အဆိုပါတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားကို ကျောင်းသုံးပြဋ္ဌာန်းပါက အဆိုပါ တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သောကျောင်းသားများအတွက် တိုင်းရင်းသားဘာသာ စကားတစ်ခုကို စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသင့်ကြောင်း တစ်ချို့ကအကြံပြုပါသည်။

ဥပမာ ကရင်ရွာတစ်ခုရှိကျောင်းတွင် ကရင်စာကို ကျောင်းသုံးအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းထားလျှင် အဆိုပါကျောင်းတွင် တက်ရောက်နေသည့် မွန်ကျောင်းသားတစ်ဦးအတွက် ကရင်စာသည် မသင်မနေရဘာသာ မဖြစ်သင့်ပါ။ သုံးဘာသာသင်ကြားရမည့် မူဝါဒအရ အဆိုပါမွန်ကျောင်းသားကို မွန်စာ ရွေးချယ်သင်ယူခွင့် ရှိစေသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာစကားကို မိခင်ဘာသာစကားအဖြစ်သုံးသော ကျောင်းသားများသည်လည်း နှစ်သက်ရာ တိုင်းရင်းသား ဘာသာတစ်ခုကို ရွေးချယ် သင်ယူစေသင့်ပါသည်။ စာသင်ကျောင်းတစ်ခုသည် ကျောင်းသုံးဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်၍ တင်းကျပ်သော မူဝါဒထားရှိလျှင် ကျောင်းသုံးဘာသာစကား တစ်ခုခုသည် မိခင် ဘာသာစကားမဟုတ်သော ကျောင်းသား များအတွက်အခက်အခဲဖြစ်စေပါမည်။ ပညာရေးအရ ကန့်သတ်ထားသည့်သဘော သက်ရောက်နိုင်ပါသည်။ ယနေ့ ခေတ်ပညာရေးသည် အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့်ပညာရေးကို အားပေးလျက်ရှိပါသည်။ လူမျိုးများစွာ စုပေါင်းနေထိုင်သည့်ဒေသတစ်ခုတွင် လူမျိုးစုံတက်ရောက်နိုင်သော ကျောင်းများတည်ထောင်ရန် စဉ်းစားထားသင့်ပါသည်။

အခြားရင်ဆိုင်ရနိုင်သည့်ပြဿနာတစ်ခုမှာဘာသာရေးနှင့်စာသင်ကျောင်းများဆက်စပ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းပညာရေးသည် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ အစဉ်အလာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများနှင့် အရေးအဖတ်အတွက်တို့လည်း သင်ကြားပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးများကလည်း ဘာသာရေးအဆောက်အဦးများကို စာ သင်ကျောင်းများအဖြစ်အသုံးပြုရန် ကျေကျေနပ်နပ်ခွင့်ပြုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအမျိုးမျိုးရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည့်အလျောက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဘုန်း တော်ကြီးများကိုသာ ကျောင်းဖွင့်ခွင့်ပြု၍ အခြားသော ဘာသာဝင်များအတွက် အလားတူအခွင့်အရေးမရှိလျှင် မျှတမှုရှိသောပညာရေးမူဝါဒ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ စာသင် ကျောင်းနှင့် ဘာသာရေးဆက်စပ်မှုကို ဆက်လက်စဉ်းစားဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ပါမည်။

ကျွန်တော်၏ဆွေးနွေးချက်များနှင့်နယ်စပ်တလျှောက်ပညာရေးလုပ်ဆောင်ချက်များသည် ကျေးလက်ဒေသမှကလေးများ၊ တောင်ပေါ်ဒေသမှကလေးများ၊ ဆင်းရဲသားကလေးများ၊ ဒုက္ခသည်ကလေးများ၏ပညာရေးဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါကလေးများအတွက် ပညာရေးအခွင့် အလမ်းညီမျှမှုကို ပြောဆိုလုပ်ကိုင်နေသည်ဖြစ်ရာ လူလတ်တန်းစား မြို့သားများ၏ဆန့် ကျင်မှုကို ခံရနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။ မြို့နေကလေးများ၏ပညာရေးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိဟု တချို့ကယူဆနိုင်ပါသည်။ တချို့လူများက လက်ရွေးစဉ်လူတော် (elite) များကို လေ့ကျင့်ပျိုးထောင် ပေးခြင်းဖြင့် ထိုလူတော်လူတတ်များက စီးပွားရေး၊

နိုင်ငံရေးကိစ္စများ၌ ဦးဆောင် သွားနိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပညာရေးသည် အသိပညာရှိ၍ ကျွမ်းကျင်သောနိုင်ငံသားများ မွေးထုတ်ရသည်ဖြစ်ရာ အားလုံးအတွက် အခွင့်အရေးတန်းတူရှိ၍ ပညာရေးမြှင့်တက်အောင် ဆောင်ရွက်ရ ပါမည်။ လူတစ်စုအတွက်သာ စဉ်းစားခြင်း မပြုသင့်ပါ။ ကျောင်းသားများ၏ ပညာရေးအခွင့်အလမ်းသည် ကျောင်းသားများ ကိုယ်တိုင်၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှု၊ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်မှုနှင့် စွမ်းရည်များအပေါ်တွင်သာ တည်သင့်ပါသည်။ မိဘများ၏ ငွေကြေးကြွယ်ဝမှုနှင့် အရှိန်အဝါပေါ်တွင် မတည်သင့်ပါ။

၁၁။ နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ကူးပြောင်းရန်ကြိုးပမ်းနေသည့် ကာလအတွင်း၌ပင် စာသင်ခန်းပညာရေးပြောင်းလဲမှုကို စတင်လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားတွေး ခေါ်သောစာသင်ခန်းများကို အားပေးခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် တာဝန်သိသော နိုင်ငံသားများကို လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးနိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်သောစာသင် ခန်းများကိုဖန်တီးရန် လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များတွင် ဆရာ၊ ဆရာမများအနေဖြင့် နည်းပညာများကို လေ့လာရန်အဆင့်သည် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် မရှိ မဖြစ် လိုအပ်သော အဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ပြည်နယ်၊ ဒေသများအလိုက် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်သွားကြမည်ဖြစ်ရာ ဒေသအသီးသီးတွင် ကျွမ်းကျင်သူများကို သင်ကြား လေ့ကျင့်ပေးရန်လည်း မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသအသီးသီးမှ ပညာရေးကျွမ်းကျင်သူများသည် ဒေသအလိုက် ပညာရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဆောင်ရွက်ရင်း တစ်နိုင်ငံလုံး၏ ပညာရေးလိုအပ်ချက်ကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းကြရပါမည်။ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများကို တာဝန်ယူသင်ကြားကြသည့် ဆရာ၊ ဆရာမများ၏ ပညာဆည်းပူးလေ့လာရေး၊ နေထိုင်ရေး၊ လစာ စသည်တို့ကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ပညာရေးသုတေသနကိုလည်း တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံ၍ ပညာရေးမူဝါဒ ချမှတ်ခြင်း၊ သင်ကြားခြင်း၊ သင်ယူခြင်းနှင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဖွံ့ဖြိုး ရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

ဤစာတမ်းသည် မူလတန်း၊ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းပညာရေးကိုသာ ဦးတည် ထားသည်ဖြစ်ရာ ပညာရေး၏ အခြားကဏ္ဍများဖြစ်သော တက္ကသိုလ်ပညာရေး၊ အသက် မွေးဝမ်းကြောင်းပညာရေး၊ သက်ကြီးပညာရေးနှင့် မူလတန်းကြို ကလေးငယ်များ ၏ပညာရေး တို့ကိုလည်း ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မသင်မနေရပညာရေးကို အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် ဤစာတမ်းမှ တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။

